MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 24647 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VIII. Núm. 388 - Barcelona, dijous, 20 d'agost 1936

A la pàg. 3:
Un gran europeu. ERASME DE ROTTERDAM, per J. Cabot.

A la pàg. 7:
PINTURA FALSA, per Albert Junyent.

A la pàg. 8:
El moment actual. COM EL VEU D. A. SANTILLÁN, per Fermí Vergés.

"La pobra dona que sóc"

L'autor d'aquest article no és un professional de la ploma, sinó un amic de temps de la gran artista sueca. Quan Greta Garbo anà a Suècia, no li concedí cap interviu, però li parlà llargament, en tota confiança, de Hollywood, de les seves grandeses i de les seves misèries, de la contribució de la glòria, de la gran vanitat de l'art, dels diners i de la celebritat. Aquestes ratlles revelen una Greta desconeguda del gran públic, una Greta que sap que el gran perill de l'existència és la vellesa i que vol i es prepara a defensar-se'n, en el moment en què encara és d'una beutat resplendent, en què encara hi és a temps.

—La nostra època és la dels clubs i associacions. A Anglaterra, hi ha associacions l'únic fi de les quals és lluitar contra l'ús de colls planxats, i a Suècia tenim un club de partidaris de les pilotes de tenis verdes, que fatiguen menys la vista que les blanques. Hi ha, també, clubs per a commemorar el record d'un gos o per a col·leccionar els mitjons de polítics illustres. Només no existeix enlloc una associació per a defensar de la calúmnia les estrelles de la pantalla, ni un club amb el fi de perseguir els diaris de xantatge i els libel·listes que viuen únicament de la por a l'escàndol de les estrelles de cinema.

La dona que em parla així, amb un to greu, però sense rancúnia, és Greta Garbo, l'orgull i l'heroïna nacional de Suècia i que, tot i això, ha viscut unes setmanes entre nosaltres, no pas com una reina, sinó com una vulgar fugitiva, amb la temença contínua d'ésser reconeguda, molestada o festejada, coses gairebé equivalents per ella. La conec de fa molts anys, de l'època dels seus debuts a la pantalla, i ara, quarantavuit hores abans de tornar-se'n a Hollywood, enraonem amb un to que sense exageració puc qualificar de confidencial. Es gairebé exclusivament ella la qui parla, contenta de poder «parlar», de «dir-ho tot», de contar allò que li pesa sobre el cor a un amic que fa quatre anys que no ha vist, i que potser no tornarà a veure fins a 1938... o fins a 1940...

Greta Garbo en «Anna Karènina»

«EM PREGUNTO SI NO HE ESGUERRAT LA MEVA VIDA ESDEVENINT ESTRELLA DE CINEMA»

—Me'n faig càrrec...—li vaig dir—. Heu hagut de tolerar moltes coses, tancar ulls i orelles davant les mentides publicitàries o no que s'escriuen i es corten de vós. Però tot això s'ha de tenir molt poc en compte. Primer que res sou una gran artista!

A penes vaig pronunciar la paraula «artista» que el seu rostre reflectí una expressió d'angúnia i de dolor.

—L'art...—em digué, nerviosa tot d'una—. Crec que des que sóc al món només per a ell visc, i, amb tot, hi ha moments en què arribo a creure que és el fi més inútil a què es pugui dedicar un ésser humà.

—No sigueu injusta! —vaig protestar, sorprès—. No ho heu aconseguit tot gràcies a ell: glòria, diners, geni?

Aleshores, ella acotà el cap. Jo només veia les arrugues del seu front, l'ondulació del seu coll, el tremolor de les seves espatlles. I vaig sentir una veu, càlida i glacial alhora, que xiuxiuejava:

—No he aconseguit res! I fins em pregunto si no he esguerrat la meva vida esdevenint estrella de cinema!

La vaig mirar sorprès, pensant en els milions de dependentes, de modistetes, d'estudiantes, a Xina, a Suècia, a Honolulú, que no es creurien mai que l'ex-Greta Gustafson de bona gana canviaria de situació, de destí i de sort amb qualsevol d'elles. I per a completar aquest contrast entre la realitat i les illusions, afegeix amb una veu trista i abatuda, una veu com de fugitiva, de bèstia ferida i empaitada, d'un ésser cansat i exasperat:

—La meva existència, amic meu, és una veritable vida de gos!

LA VERITAT SOBRE LA MORT DE STILLER

—Potser sou desgraciada en amor?

Sé que la pregunta és brutal i desplaçada. Greta m'ha parlat massa de la seva vida privada perquè jo tingui encara el dret d'interrogar-la de tal manera. I després, es té mai el dret de preguntar a una dona si és desgraciada?

Però ella té l'aire visiblement content de parlar d'aquest tema que els periodistes tenen afició a qualificar de «candent». El seu rostre s'illumina i un petit riure sarcàstic s'inicia en un recó de la seva boca.

—Ja hem arribat a aquesta famosa pregunta! Ja sé que la gent estarien esbojarradament contents de poder afirmar: «Greta Garbo és desgraciada en amor!» Mireu, quan Stiller, que em fou un amic estimadíssim, morí, es van escriure llibres sencers, plens de mentides, pretenent que s'havia suïcidat per penes amoroses i que jo l'havia fet desgraciat i l'havia empès a la mort. Es veritat que hi hagué un temps que Stiller estava enamorat de mi; però quan va morir, no érem sinó uns bons i vells camarades, i ni ell ni jo no teníem la més petita raó d'estar ressentits l'un de l'altre.

«VAMP» A TRETZE ANYS

—Em direu que no fou més que una venjança dels meus enemics i una campanya de xantatge per a desacreditar-me als ulls del públic americà, tan sever sobre aquestes qüestions de *vamp*. Però el que és molt més estrany és l'aventura que em va ocórrer a tretze anys, quan ni Greta Garbo ni Hollywood no existien encara... Llavors tenia una amiga que es deia Erika i ens vèiem cada dia. Un matí, va perdre completament la gana, no es va posar més que vestits negres i tristos i no va fer sinó una «cara d'enterrament». «Ja hi som! — van dir els seus pares —. Com que sempre va amb aquesta Greta que troba un gust sàdic a fer la gent desgraciada!»

«La veritat és que Erika tenia unes ganes boges de passar algunes setmanes prop del mar, i els seus pares no ho volien. Aleshores vaig aconsellar-li aquest truc tan vell de fingir la malenconia i la tristesa i esperar amb paciència que un metge proclamés la necessitat d'un canvi d'aires. Jo acabava de tornar de mar, i perquè els seus pares veiessin el contrast, em vestia d'una manera alegre i deixava a Erika els meus barrets i vestits foscos i passats de moda.

«Però el més divertit és que, un dia, Erika, suggestionada, acabà per plànyer-se del meu egoisme, dels meus mals consells, i demanà als seus pares que no m'invitessin mai més... I jo que havia inventat tota aquesta combinació per afavorir-la! Vuit dies després, com a premi de la traïció, va aconseguir el que es proposava i la família l'enviava a mar.

«Era la meva primera aventura de *vamp* i també una de les meves més cruels i inoblidables decepcions en el camp de l'amistat i dels amics.

K. W.

(*Segueix a la pàgina* 4)

(*Copyright Opera Mundi*)

Als catalanistes

La premsa diària ha donat detalls del pla de govern que volien implantar els sublevats en el cas, que ells donaven per segur, de triomfar. En aquest pla no érem pas oblidats nosaltres, els catalans. Quan gent de la mena dels generals i els seus aliats parlen d'antiespanyolisme, hi involucren inmancablement el catalanisme. Fins i tot sense la coneixença dels plans esmentats, no costa gens d'adonar-se que contra Catalunya haurien esmerçat llur ràbia i els procediments més tiànics de persecució.

Ningú que es digui catalanista, per tant, pot haver confiat mai en cap espurna de consideració per part dels feixistes espanyols. Felip V i Alfons XIII i la seva camarilla dictatorial — servida per una «policia indígena» mesquina — no haurien estat res en comparació del que ens esperava. L'ofensiva de la dictadura contra Catalunya i els assaigs de vexació i d'opressió del bienni radical-cedista, multiplicats per mil, haurien estat la sort que ens hauria escaigut.

Per això tot veritable catalanista ha format en la reacció antifeixista que aconseguí en pocs dies, a Catalunya, esclafar totalment la revolta. Les necessitats de la lluita han fet superar totes les diferències més o menys profundes, d'ordre polític o social, formant-se així un autèntic front únic davant l'enemic comú.

Però això no vol dir que el catalanisme hagi de sortir disminuït d'aquesta fusió que, feta en defensa de la llibertat, ho és per tant de Catalunya. Precisament ara és quan cal ésser més catalanista que mai, i no d'una manera merament ideològica i teòrica, apartada de les lluites i de l'obra activa.

Ara més que mai cal la col·laboració de tots a l'obra de govern de la Generalitat, poder autènticament eixit de la voluntat popular i servidor d'aquesta.

La magnitud de la commoció ha d'anar acompanyada de magnes conseqüències. Les necessitats de l'època de guerra en què vivim augmenten cada dia les prerrogatives estatals del nostre organisme de govern. La grandesa del nostre país i de les nostres coses no depenen solament de les mesures que prengui i de les iniciatives que desenrotlli el govern de Catalunya; hi tenen una feina a fer tots els catalans, tots els patriotes [illegible] alliberació.

Davant la gravetat de l'hora present, en la qual s'està elaborant el futur de la nostra terra, tota abstenció és criminal. Si cada u té un lloc en la lluita, cada u té també un lloc indesertable en el treball per Catalunya. Els qui s'abstinguin, els qui defugin de col·laborar en l'estructuració nova per la qual s'ha de regir el nostre país, no podran queixar-se d'uns resultats en l'elaboració dels quals no hauran pres cap part.

Durant massa temps ha semblat que el catalanisme era merament polític i es desentenia de les qüestions socials — i des d'aquestes mateixes pàgines hem blasmat sovint de la manca de contingut social de certs partits polítics catalans. L'experiència ha demostrat la gravetat d'aquesta falla lamentable, però no ha demostrat la incompatibilitat del catalanisme amb cap reforma econòmica ni social. Ha demostrat, això sí, la impossibilitat d'una convivència del catalanisme amb els programes reaccionaris i antiliberals.

Per això i perquè en l'hora de forjar la nova Catalunya cal més que mai que l'esperit catalanista informi tot el que es faci, l'hora del catalanisme no ha passat, ni pot passar.

Es més actual que mai.

MIRADOR INDISCRET

Aniversari

Una coincidència, que és curiós de remarcar: el dia 19 de juliol es complien dinou anys de la celebració al Parc de la famosa Assemblea de Parlamentaris.

Els homes de negocis

El famós *homme du milieu* Josep Forcada, propietari d'un prostíbul de la Rambla de Santa Mònica, fou mort a trets pels milicians perquè des del terrat de casa seva es dedicava a *paquejar*.

Josep Forcada, dies abans del 16 de febrer, deia a un dels parroquians del seu establiment:

—Jo votaré les dretes. Els que tenim negocis, sap?, hem d'estar sempre al costat de la gent d'ordre...

Amb un xic més, Forcada s'hauria considerat amb dret a ésser soci del Foment del Treball Nacional.

La tragèdia de l'auto

Dissabte a la tarda, a un senyor li lliuraren el seu cotxe, acabat de reparar. Encara que la nova de l'alçament ja era coneguda, ell no preveié l'abast que tindria.

—Quant puja la reparació?—demanà a l'industrial.

—Quatre-centes pessetes.

—Li faré un taló.

—Si em pogués dar efectiu, li ho agrairia. He de pagar el setmanal i vaig curt de diners.

—Esperi's.

El propietari del cotxe va mirar la cartera.

—Tingui. Em quedo només amb deu duros, però per a demà ja en tinc prou. Dilluns faré un taló per a mi.

Mitja hora després, li requisaven el vehicle i l'home es quedava sense l'auto... i sense les quatre-centes pessetes.

«Es la guerra!»

El dilluns dia 20 de juliol Maria Morera —*donya Maria* per a la gent de teatre—no era bona per a res. Anorreada, no es movia d'un quarto fosc protegit per dues parets mestres. La xerrameca inexhaurible de la seva criada, una baturra comunista, agreujava el seu aclaparament.

—Sant Jaume crema pels quatre costats —murmurava, esgarrifada, donya Maria.

—*Es la guerra, señorita*—replicava, impertorbable, la minyoneta.

—Aquests dispars de màuser! Aquestes metralladores!

—*Es la guerra, señorita*!

—Jo em moriré... No ho podré contar, tot això!

—*Es la guerra, señorita*!

L'endemà, donya Maria, més assossegada, va confiar a la simpàtica aragonesa:

—Diuen que els avions lleials volaran damunt Saragossa i bombardejaran el Pilar.

—*No! Eso sí que no, señorita*!

—Es la guerra!—va llançar, empipada, la coneguda actriu.

Però la baturra comunista no en va fer cap cas. I va prometre d'anar a peu a Saragossa si el Pilar sortia indemne de l'atac aeri.

Pisos per llogar

Ara que parlem de Maria Morera... Dominada a Barcelona la sublevació feixista, la famosa característica va decidir mudar-se de casa. El pis de la Plaça del Teatre, damunt del bar Pitarra, on vivia, li feia més por que goig. Després de la pluja persistent de trets, aquell barri no li inspirava cap mena de confiança. Si pogués trobar pis al carrer de Salmerón... Feia temps que el carrer de Salmerón li tenia el cor robat. Pensat i dit. Dit i fet. I tot xanoxano, donya Maria es va arribar al carrer Major de Gràcia. Però, en entrar-hi, li va començar a rodar el cap. Tots els pisos estaven per llogar! Es que els veïns, morts de por, havien col·locat pacífics draps blancs a tots els balcons. I la bona senyora, perfectament atabalada, no hi va caure.

Els aprofitadors

Naturalment aquests dies han abundat els aprofitadors. Els que cerquen a treure partit de les situacions anormals, per tràgiques que siguin, com les actuals. I un poeta i confiter de Sarrià va rebre la visita d'una senyora molt ben vestida, portadora d'un val que deia: *Val per a un quilo de bombons fins per a receptes*. El poeta i confiter de Sarrià, amic de no complicar-se l'existència, es va executar de bon grat.

Però un altre botiguer, un farmacèutic, no es va demostrar tan complaent. A una altra senyora molt ben vestida, que li va presentar un val demanant una capsa de pastilles per a aprimar, va contestar, enèrgic:

—He donat mitja botiga. Estic disposat a donar l'altra mitja per als ferits. Però aquesta capsa, per punt no l'hi dono!

La senyora molt ben vestida va desaparèixer, escorreguda.

Transformisme

Dies enrera, tots els posseïdors de crucifixos, cenes o escaparates amb Verges a dins s'apressaren a amagar-los a la cuina o al quarto dels mals endreços. Havien tirat balcó avall tantes peces comprometedores d'aquelles!

Alguns, més enginyosos, es lliuraren a un savi camuflatge. Un conegut transformista, per exemple, disfressà la seva Mare de Déu de gitana. I com que els braços de la imatge tenien moviment, els va fer dibuixar la graciosa actitud d'una ballarina del *camino del Monte* a punt d'encetar una farruca.

Llengües viperines fan córrer també que una famosa *vedette* va agafar un gran llaç i, en un tancar i obrir d'ulls, va convetir la seva Verge en Cupidó...

El puny enlaire i el senyal de la creu

A Vilafranca no van cremar cap església. El poble es limità a treure els objectes del culte de cadascuna d'elles i va cremar-los. Mentre en un temple s'efectuava aquesta operació, molts van veure una dona vella i escanyolida que passava rabent davant les flames amb el puny esquerre enlaire i amb la mà dreta fent nerviosos signes de la creu, tot i mormolant, horroritzada:

—*Ave Maria purísima*!

Cupiditat

A la plaça de Sant Miquel tots els trastos de l'ex-comte de Montseny, el tristament famós Milà i Camps, foren tirats balcó avall. Tot just desembarcats, banderetes monàrquiques, mobles d'un luxe insolent, vestits de *soirée*, àlbums de família eren conscienciosament destruïts per uns minyons desitjosos de demostrar que no els guiava cap afany de lucre.

Una veïna s'ho contemplava amb mal dissimulada cupiditat. A cada peça que era destruïda, suplicava als milicians:

—No ho feu malbé, això. Doneu-m'ho, que em farà servei.

A l'últim, l'un dels xicots, per a treure-se-la del damunt, li va allargar un magnífic *nécessaire* de *toilette*.

—Déu us ho pagui — va fer la veïna rapaç.

En sentir això, el noi li va pendre la capsa d'una revolada i la va tornar a tirar al munt de desferres.

Aquell senyor Toreski

—Què diu el senyor Toreski?—, va preguntar l'altre dia al popular home de la ràdio un veí de Sarrià.

—El senyor Toreski no diu res. Però si el Miliu pogués parlar...

Lectures

Obligats a quedar-se a casa durant els primers dies de la revolta militar-feixista, a molts, que no havien mai obert un llibre, se'ls va ocórrer que la lectura potser els faria el captiveri més passador. Però llegir què? Com que no hi estaven fets, alguns no sabien per on començar. I un petit rendista esporuguit deia a la seva dona que li proposava una novella:

—Novelles? De cap manera! *La señora condesa* per aquí, *La señora condesa* per allà... Ja sóc massa gran!

Un altre, un modest tender, no estava per novelles tampoc. Les ficcions no li deien res.

—Com que sé que no és veritat, no m'interessen.

Volia coses viscudes, aquest. I es va empassar tota una història esgrogueïda de Napoleó que va trobar en un recó de la biblioteca del seu avi.

Els distrets

—Què deuen voler dir les lletres que han pintat damunt aquell cotxe. Lliga Espanyola Treball?

—No. LLET.

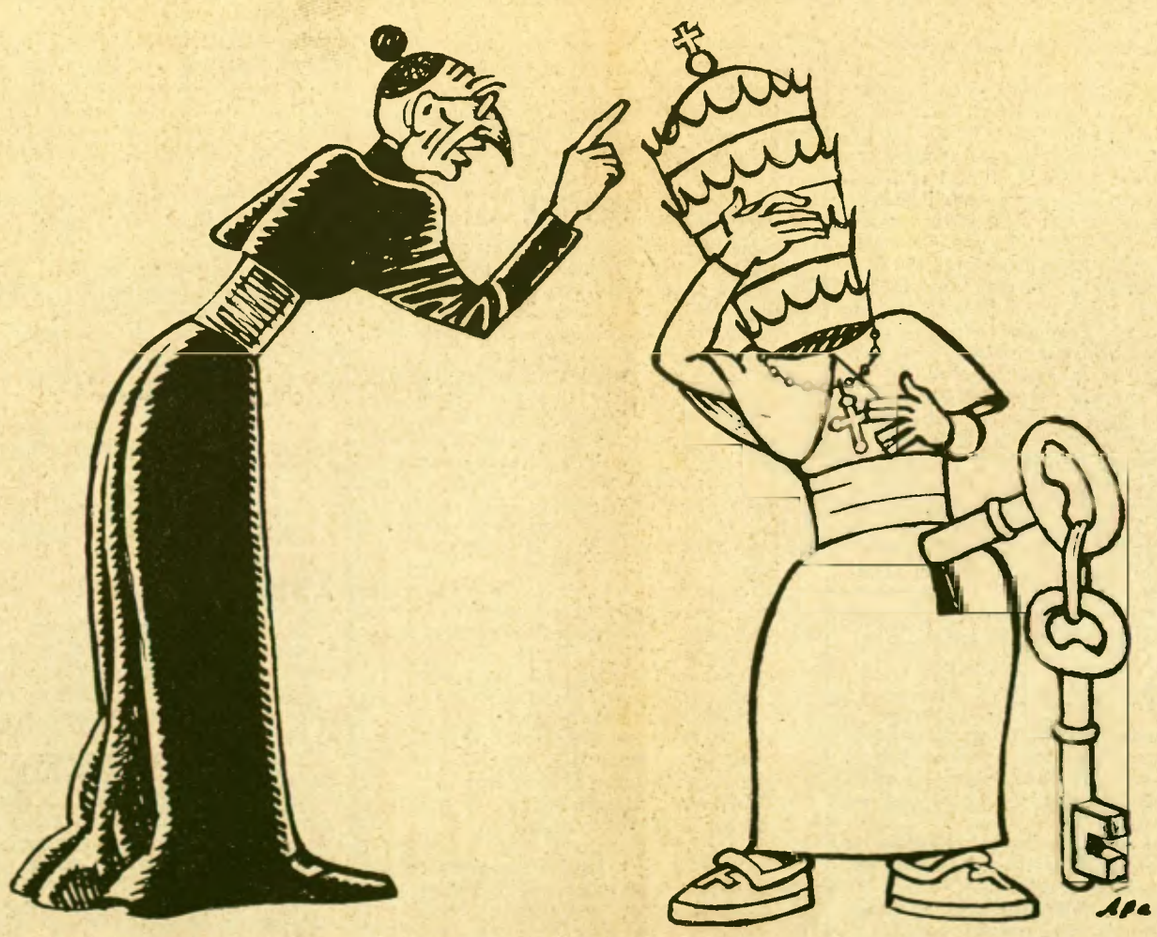

— Potser hauríem fet millor de pactar amb Francesc Pujols

ENTRE BASTIDORS DE L'ESPORT

Com es cria boxador

Al bon amic Crítias, filòsof de la boxa

La major part de la gent que assisteix a les vetllades de boxa, atreta per l'allicient morbós del cop de puny que fa caure de panxa enlaire un boxador, no té altra idea d'aquest esport que allò que veu descabdellar-se dalt del ring.

Per aquesta gent el noble art de l'esgrima intelligent del puny — figura que parla un tècnic —, es redueix al següent: a un quadrangle, cercat per unes cordes, mena de vedat, no pas de caça, sinó de cop de puny, en el qual dos homes, en calçotets i amb els guants a la mà, s'encaren, disposats a administrar-se una pallissa, sota la vigilància de vegades severa i altres cops benevolent, d'un home que porta pantalons blancs i les mànigues de la camisa arromangades.

El llum que penja del sostre fa augmentar en tamany la musculatura dels dos homes

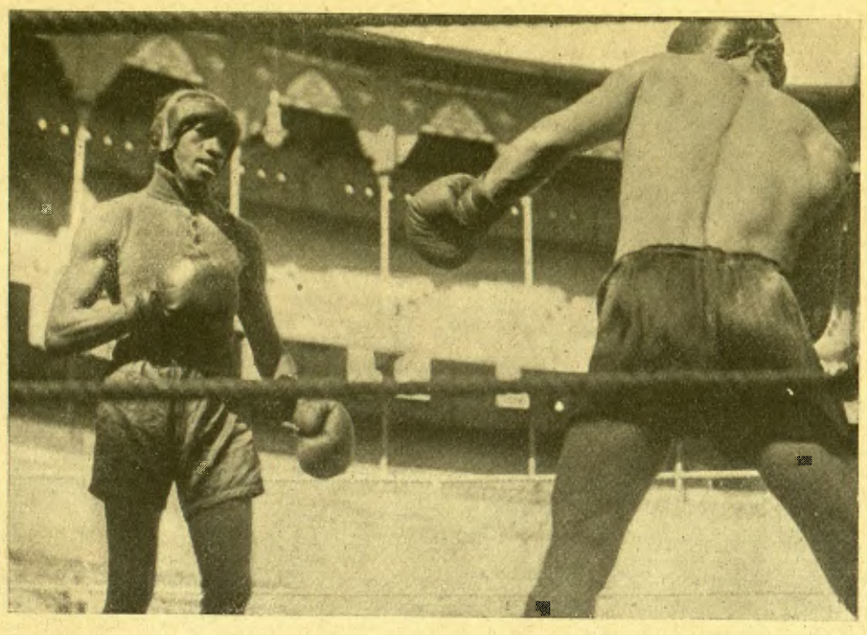

Al Brown

que s'han d'apallissar. El fum del tabac els volta d'un halo tèrbol. El perfum d'embrocació, coent, fa pessigolles al nas i reclama l'explosió immediata de l'estornut.

I ja no en sap res més. Desconeix, per tant, les innombrables maniobres que cal fer per arribar a poder confeccionar un tipus de boxador que sigui digne d'ostentar aquest nom, i la feina que hi ha a manipular i a tenir cura de la musculatura delicada d'aquell, per tal d'evitar que se li rovelli, se li arni o se li estovi, i en aquest cas, sobrevingui la pallissa desmoralitzadora.

Abans d'entrar en matèria, però, permeteu que m'avanci a dir que les indústries són complicades de mena i, després, que afegeixi que la de criar boxadors encara ho és més.

Per tal de fer marxar una indústria, posem per cas, cal comptar amb maquinària i amb obrers que la coneguin i siguin aptes per a fer-la funcionar; amb tècnics que sàpiguen encarrilar-la i amb dirigents que posseeixin el sentit del negoci, per tal de treure'n profit.

La cria de cucs de seda, de flors o de cavalls, etc., comporta una sèrie de coneixements de tota mena, des dels astronòmics i meteorològics, fins a la filigrana dels medicinals, higiènics i alimentaris, a fi i efecte de sortir-ne com cal i d'una manera digna.

La cria de boxador, ja ho hem dit, és molt més difícil. En primer lloc, cal trobar un tipus d'home, la constitució física del qual sigui apta per a desenrotllar la seva musculatura fins al punt màxim d'eficàcia. L'home ha d'ésser jove i de la primera volada. De no ésser així, hi ha el perill de treballar en va. Els músculs es desenrotllen, però no arriben mai a assolir la força i la duresa necessàries per a poder donar i rebre cops sense recular i fer ganyotes de dolor, i hi ha el perill que a la primera topada tot se'n vagi en orri.

Cal, doncs, trobar un home jove, i d'una constitució física apta per a convertir-lo en una màquina ferma de rebre i de donar cops.

Generalment cal anar-lo a cercar al carrer i entre les capes socials més baixes. I cal que o bé tingui gana, o bé senti afició per l'esport del cop de puny.

Si té gana i sent desigs de fer-se-la passar, la perspectiva d'un esdevenidor aureolat de dòlars—els milions de Dempsey i de Schmeling — el faran decantar. De certa manera la boxa, com els toros, poden emancipar.

Hi havia un torero famós que deia, quan li retreien els perills de l'ofici: «*Mas cornás da el hambre*».

Hi ha molts xicots joves aficionats a la boxa, que es passen les vetlles en un gimnàs de barriada, donant cops i més cops de puny al sac de sorra, amb una idea semblant encastada al cervell: «Més cops de puny dóna la gana».

Si hi té afició i no té gana, la perspectiva de poder arribar a emular la glòria o la ciència del famós Carpentier, és molt fàcil que l'enlluerni i el faci decidir.

El manàger és el qui, si ha trobat un home apte, ha de donar mostres d'una habilitat diplomàtica remarcable quan topa amb un xicot que vol i dol.

Així que el té convençut comença a «tractar-lo». Primerament li ensenya i li fa practicar molta gimnàsia. Generalment el manàger, que ací sol ésser també allò que se'n diu «promotor», té installat un gimnàs en un soterrani o en un teatret mig abandonat de barriada.

La gimnàsia que practicava Dempsey és la millor, probablement perquè aquest la practicava i per res més. Es tracta de tocar-se els peus amb les mans ajupint-se. Aquest exercici fa abaixar la panxa i enforteix els voltants del melic; de tombar-se endarrera, de fer giravoltar les cames, i el cap, i de fer rodar els braços com els d'un molí de vent.

Això marxa. De mica en mica l'aspirant a boxador i el seu mentor s'adonen, gairebé alhora, que la musculatura del futur campió s'esponja.

En arribar ací comencen els ensenyaments de boxa. Lliçons per a apendre de posar-se en guàrdia, que vol dir agafar la posició, amb el cos i amb els braços, que permet poder pegar i evitar de rebre. La teoria del croixet, del upercut i del jab. Molt bé. Ara salt a la corda, boxa contra l'ombra, i cops, força cops, al sac. Cal enfortir la munyeca. Després més gimnàsia. Qüestió d'ajeure's, damunt d'una estora espellifada, i de fer, durant una bella estona, totes les contorsions necessàries, talment com si es tractés de preparar-se per a fer d'home-serp. Als gimnasis hi sol haver unes politges arrapades a la paret. El futur boxador les agafa i comença a estirar-les, una després de l'altra, talment com si manxés. Hom diu que aquest exercici és molt útil per a desenrotllar els músculs de l'esquena i dels braços. En fan un altre: rodar el cap i el coll en tots sentits durant uns deu minuts. Al cap d'una temporada de fer-ho, el coll és de fusta. Aquest darrer és un dels exercicis més delicats, perquè per aquesta banda és per on sol produir-se allò que se'n diu el k. o. fatídic.

Si entréssiu en un gimnàs a l'hora que bat el ple, que sol ésser de les sis de la vetlla en amunt, veuríeu, en una *platea* menuda d'un teatret de societat, una quarantena de xicots en calçotets i amb els guants a la mà, que s'entrenen. Un salta a la corda, l'altre pega al sac; un altre, més lluny, en un recó de sala, se les heu ell tot sol contra un enemic imaginari; un altre, ajegut a terra, alça les cames enlaire i es repenja amb el cap. Tot això enmig d'un gran silenci. L'espectacle us produeix la impressió que us trobeu en una casa de boigs. Res d'això. Us trobeu en un viver de boxadors.

* * *

Totes aquestes coses que hem explicat constitueixen solament una part dels exercicis als quals té obligació de lliurar-se l'aprenent de boxador per tal d'arribar a assolir el màximum de força física necessària abans de decidir-se a pujar dalt d'un ring. Manca, encara, la cursa a peu i el cross pel bosc.

Després hi ha el problema de l'alimentació, que ha d'ésser graduada i dosificada; el de la vida que cal fer, i del règim de dormir. Un boxador ha d'estar sotmès a una alimentació especial, no ha de sortir de nits, s'ha de dormir bé una pila d'hores. Aquest programa cal complir-lo al peu de la lletra, i portar-lo a la punta de l'espasa quan arriba el període de l'entrenament.

Aleshores el manàger es converteix en un carceller. No deixa el boxador ni a sol ni a ombra. El vigila quan menja, quan fa exercici, quan s'entrena, quan llegeix el diari; i quan dorm, entra al quarto de puntetes i li acosta l'orella damunt de la boca. Li pren el pols, quan està despert.

El múscul, mentrestant, es posa tivant, tens com l'acer i el manàger, en palpar-l'hi, somriu satisfet i pensa: «Guanyarem».

Si, entremig, s'hi fica una dona, o el boxador, un dia que ha tingut més gana, ha engolit tres llonguets de més, ai la mare!, el múscul s'estova d'una manera alarmant i ràpida, i el manàger sua sang i aigua

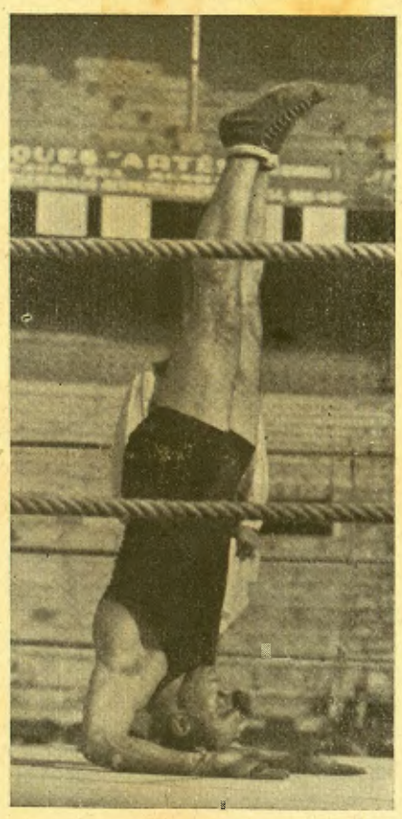

Uzcudun

per a fer-li tornar a adquirir la duresa necessària.

Els que heu sentit a dir que criar un canari flauta constitueix una feina molt delicada, rieu-vos-en pensant en la feina que dóna criar boxadors. Els canaris tot d'una es moren, i ningú no sap el perquè. Els boxadors no es moren tan fàcilment com els canaris, però el múscul, que és tot el seu secret, és un atuell molt sensible als canvis de temperatura, a l'insomi, a la nerviositat, àdhuc al sotragueig dels carros que passen pel carrer, és a dir, a tot, i puja i baixa de grau imperceptiblement. D'una circumstància qualsevol en pot dependre el guanyar o perdre un combat decisiu.

El boxador és, doncs, un rellotge, les peces del qual han de funcionar d'una manera perfecta. Si una d'elles no marxa, se'n ressent tota la màquina. I aleshores sorgeix damunt del cap del boxador, i davant del manàger enfollit, la pallissa vergonyosa.

* * *

Criar boxador és una feina que vol anys. Esser-ne vol una gran voluntat i un temperament d'asceta. Sense aquests dos ingredients és materialment impossible que sorgeixi un Gironès.

El boxador ha d'ésser un be al costat del manàger. L'ha de creure en tot i per tot, i l'ha de seguir arreu com un gosset.

El manàger li diu:

—Mira, noi, no et convenen les dones.

Queda acordat. Cada cop que el boxador en veu passar una pel seu costat, que fa goig, no té altre remei que aclucar els ulls.

—No et convé fumar.

Aleshores ha d'evitar de passar per davant de l'estanc.

—No et convé el cafè; has de pendre sidral.

Mal que no vulgui, el boxador ha de fer-ho així.

Es pot donar el cas que, tot d'una, el boxador no funciona bé. El manàger, neguitós, cerca la solució endebades, tot pensant d'on pot haver vingut el canvi sobtat. Com que no troba el deslorigador, es decideix a fer-lo visitar per un metge. Aquest, molt seriosament, li palpa el pols, li ausculta els pulmons, el mira i el remira, i després diu al manàger amb misteri:

—Aquest jove, no ha tocat dona?

—No, senyor. I ara!

—Doncs mireu, li convé fer-ho.

—Es que és boxador.

—Li convé fer-ho.

El manàger li diu resignat:

—Bé, ho farà.

I ell mateix té cura dels tràmits necessaris, li tria la senyora i, rellotge en mà, talment com si comptés els segons fatídics del k. o., compta els minuts que ha de durar el divertiment imposat pel metge. Si dura massa, truca a la paret avisant-lo que ja n'hi ha prou.

—No fos cas — pensa amb recel — que el múscul s'estovés massa i aleshores perdríem bous i esquelles.

Fent-ho així, és a dir, seguint al peu de la lletra la línia de conducta que li assenyala el manàger, el boxador arriba a ésser una màquina perfecta, feta de músculs, forts com una pedra, que funciona com un cronòmetre a l'hora dels cops de puny. I sovint ocorre que a mesura que va enfortint-se, el boxador es va tornant ruc; i que fins que no arriba a ésser-ho d'una manera absoluta, no és un bon boxador.

* * *

Esser boxador, ja ho hem dit, vol una voluntat d'asceta. Fa anys que un boxador es casà. Aquest fet no té res de particular, és clar. Es casà i un cop casat no sabia què havia de fer. Ho preguntà al manàger.

—Has de fer la lluna de mel.

I li explicà el que volia això dir. Sortir ell i la seva dona, durant una setmana o quinze dies, a fer un viatge. Li aconsellà que anés a Mallorca. I li elogià la bellesa màgica de l'illa meravellosa.

La parella hi anà. Això s'escaigué, si no recordem malament, un dissabte. Havien de romandre-hi fins el diumenge següent. Però entremig de setmana hi havia una festa.

Aquest dia, a mig matí, el manàger, en sortir de casa seva, determinà anar a donar un cop d'ull al gimnàs. El trobà obert i això li causà una gran sorpresa.

—Qui deu haver-hi? — va pensar.

Entrà a dins i veié al boxador casat de nou, en calçotets, amb els guants a la mà, pegant amb un gran desfici, cops i més cops de puny al sac de sorra.

—Tu!... Però, sabatot, no eres a fer la lluna de mel?...

El boxador li adreçà un esguard una mica hostil, a través de la suor que li perlejava pel rostre, i va respondre-li:

—M'avorria—i tornà a pegar cops al sac.

Val a dir-ho: si no és així, no és pas molt fàcil que el boxador faci una carrera brillant.

* * *

Criar boxador és molt difícil, ja ho hem dit, però volem tornar-ho a repetir. Cal saber moltes coses i fer per manera que l'alumne les aprengui. En aquest darrer punt és on el mentor ha de patir més.

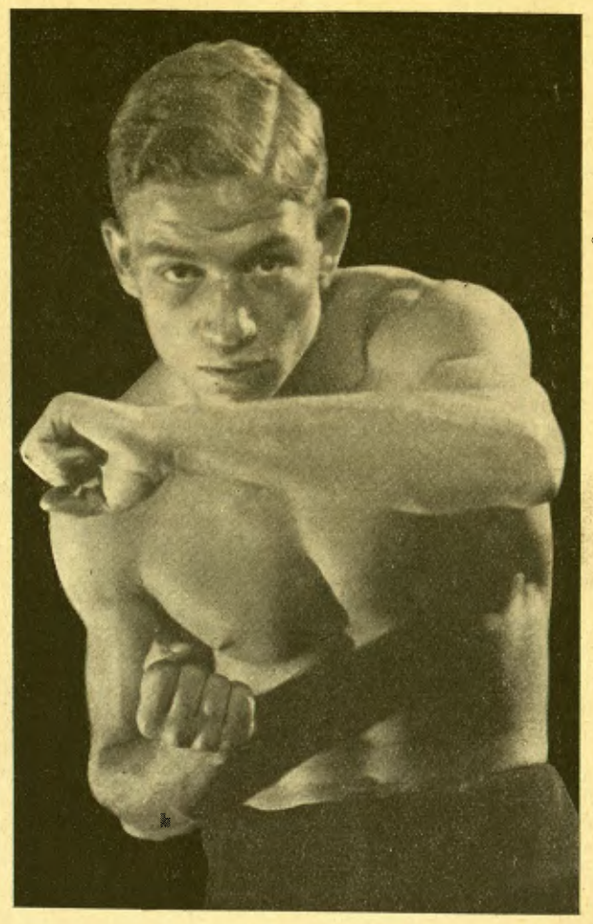

Gironès

El boxador és sempre una capsa tancada. En surten de molt bons, que arriben a conèixer i a dominar totes les subtileses de l'esgrima del puny, però que en el moment decisiu del combat, se'ls arronça el melic i no volen rebre. Són els científics; així els anomenen els tècnics. Però hi ha una paraula més clara i menys complicada per a definir-los: són covards.

Hi ha els batalladors. Aquests saben o no saben esgrima. Es igual. Pugen al ring decidits a tot. Tècnicament, en diuen batalladors; en llenguatge normal, se'n diu valents.

Finalment, quan un boxador ha rebut moltes pallisses és quan comença a saber boxar. Però aleshores, ai!, el combregar de la ciència pugilística ja no hi és a temps i el boxador, un dia qualsevol, rep un copet curt al mentó, els ulls li fan pampellugues, se li arroncen les cames, cau de panxa enlaire damunt la lona, i veu angelets, dones maques i joves, sent tocar la *Marsellesa,* mira una plata d'arròs amb pollastre que li balla davant dels ulls, i riu com un beneitó, mentre l'àrbitre, davant seu, fa uns gestos estranys, que no entén.

JAUME PASSARELL

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

Música celestial

Tot atacant un quarter de pollastre, Joaquim Mir fa grans bocades d'ogre bo i evocant un concert de cello que li oferí al Vendrell En Pau Casals. Encara no s'ho sap acabar... això del concert, tan galant. El cèlebre paisatgista acaba la relació amb aquesta frase:

—Fins em va tocar no sé què de Haydn, que era massa per a mi!...

El gran Mir

Una altra dita del gran Mir, una anècdota del seu calvari per a obtenir una pensió de l'Academia de San Fernando per a Roma.

—Erem a l'exercici oral—diu el nostre pintor—; abans de mi entrà al tribunal aquell que era secretari del Círculo de Bellas Artes, de Madrid, aquell Andrade, tan ase com xerraire... Quin tipus! Parlava com un ministre; sabia fer pauses i gesticular com un gran actor; fins sabia fer allò que produeix tant efecte, xarrupar de tant en tant de la copa d'aigua amb bolado. I, a més, tan ben vestit!... Jo vaig comparèixer amb el vestit de pana que era el millor que posseïa aleshores. Vaig entrar com un camàlic. El meu tema era un comentari a la tela *Els jardins de la Villa Mèdicis,* de Velázquez. Vaig enllestir més aviat del que em pensava, i em vaig quedar tot esbalaït de no haver esgotat el mínimum de temps tot esgotant la meva peroració. Jo em deia: Ara fóra ocasió de fer allò del glop d'aigua; però, i després?; què diràs per posar un bon final?.., Estava molt escorregut. De sobte, no sé pas com va anar, vaig sentir que d'entre el bigoti i la barba em sortia una veuassa que cridava: «I què c...! *No hay más*!» Tothom va esclafir a riure, però el tribunal em va concedir la pensió.

PALESTINA 1936

—I ens havien parlat d'aquest país com la Terra de Promissió!

(*Brennesseel*)

Pintura i psiquiatria

En una penya del Cafè de la Rambla hi ha, entre altres, els pintors Francesc Marsà i Francesc Serra. Un jove doctor els ensenya una petita pintura d'alienat, el qual ell té en tractament.

Els dos pintors van mirant i remirant la pintura i no encerten a trobar-hi cap símptoma de desequilibri mental.

—Francament—diu En Serra—, trobo que aquesta pintura és més normal que la de molts pintors que estan deixats anar.

El jove psiquiatra s'estén en consideracions sobre el seu malalt i acaba dient:

—Té molta afició a la pintura, i ja fa temps que volia fer una exposició...

—Ah! Així sí. Es aquí, és aquí precisament on li comença a picar la bogeria—contesta el comunistoide Josep Travé.

Una classe oblidada

Segurament que els carters rurals tenen tota la raó quan es queixen que llur càrrec és molt mal retribuït. El cas és que aquests carters s'han decidit a editar un periòdic, escrit en castellà i batejat amb el bell nom d'*El Rural.*

Ens n'ha caigut a les mans un número, i es tracta tanmateix d'un periòdic magnífic, digne d'ésser conegut. Tot el número és ple de mostres exquisides de literatura pintoresca, de les quals sobresurt d'una manera ben notable una poesia deguda a la pluma del senyor J. Espoz — carter rural, naturalment —, poesia plena de magnífiques lamentacions i que porta el suggestiu títol de *Los olvidados.*

Si l'espai ens ho permetés, la publicaríem íntegra, però ens hem d'acontentar de reproduir-ne alguns fragments. Comença així:

¿Quiénes son los más olvidados
que existen en toda España?
Son los carteros rurales
a pesar de su campaña.
De estos pobrecillos seres
nadie al parecer se acuerda;
solamente sus mujeres
y sus hijos los recuerdan...

I així va seguint les lamentacions en un seguit d'estrofes pintoresques, com per exemple aquestes:

Da lástima y compasión
verlos por las carreteras,
transportando las carteras
al cartero y al peatón.
Parecen tristes errantes
caminando sin cesar,
y mendigos caminantes
sin saber donde parar.

I més avall, la musa es torna una mica més materialista per a dir:

Mirese por los rurales,
que son hombres muy honrados
y los peores pagados,
con haberes de seis reales,

per acabar amb aquestes estrofes definitives:

No se olvide a estos humildes
y hágaseles justicia
ya que tienen un derecho
y aplaudiremos el hecho
de tan singular primicia.

Coses del Soriano

El senyor Bernat i Duran, referint-se a l'estrena d'una revista d'Arniches i Estremera que llurs autors denominen *fantasia cómico-lírico-bailable,* comentava al *Noticiero* (parlem d'abans del 19 de juliol): «¡ *Vaya calificativo*!»

A propòsit d'això, recordem que quaranta anys enrera, en plena època de la popularitat dels germans Onofri, s'estrenà al Soriano, enclavat al lloc on actualment hi ha el teatre Victòria, una pantomima d'actualitat sobre la guerra de Cuba, que s'anunciava així als cartells:

«*Esta noche, estreno de la pantomina patriótico-lírica-bailable* «Viva España o la muerte de Maceo», *tomando parte un magnífico caballo y toda la compañía.*»

No venia d'aquí

Fa més d'un mes, uns guàrdies perseguien un lladregot pel carrer Fiveller. L'home es trobava en plena forma i els guàrdies varen córrer com uns veritables participants en una cursa pedestre. Acorralat per uns transeünts, el lladregot cercà refugi en una botiga, cosa que va permetre als guàrdies caçar-lo. Un dels guàrdies, cremat, obsequià el pispa amb uns mastegots.

El propietari de la botiga, tot esverat, intervingué:

—Vaja, vaja, no li pegui més. No veu que el farà caure sobre l'aparador i em trencarà el vidre?

Dies després, a aquell pobre home ja no li venia d'un vidre trencat més o menys.

—Tens pressa? Vols que t'ajudi perquè puguis acabar més aviat?

—Sí; agafa el barret i surt a donar una volta.

(*Ric et Rac,* París)

L'actitud d'Europa davant els esdeveniments d'Espanya

Els esdeveniments d'Espanya no han pas constituït una sorpresa per a les cancelleries europees, les quals eren tingudes al corrent, per mitjà de les respectives ambaixades, de la situació de la República. Adhuc es pot dir, sense que sigui exagerar massa, que les informacions diplomàtiques eren més greus que la realitat. S'ha dit i tot que a l'ambaixada alemanya a Madrid hi hagué reunions de conjurats; el fet és que el govern de Berlín ha reclamat el seu ambaixador, però en definitiva l'ha ascendit destinant-lo a París.

Malgrat doncs que els governs tinguessin coneixement de la temptativa criminal que s'anava a perpetrar contra el govern legítim de la República espanyola i en definitiva contra aquesta mateixa, tots els països han donat la sensació de trobar-se davant un fet imprevist, fins i tot aquells que, d'una manera reprovable des de tots els punts de vista, havien lligat tractes amb els rebels.

Aquesta sensació d'aparent sorpresa no era, fet i fet, sinó incapacitat de la diplomàcia de decidir *ipso facto* l'actitud a adoptar, la qual havia de consistir, segons els principis del dret internacional, a ignorar l'existència dels revoltats i continuar les relacions diplomàtiques, financeres i econòmiques únicament amb el legítim govern i els seus representants autoritzats.

A dir veritat, més que d'incapacitat caldria parlar de dificultats nascudes de la conducta dels països dictatorials a fi d'assolir una entesa internacional que, en temps normals, és a dir en una Europa composta de governs com cal, s'hauria aconseguit amb un simple bescanvi de notes.

La immixtió en la política interior dels països — com han fet Mussolini i Hitler —, al costat moralment i materialment dels rebellats contra el poder legalment constituït, és un fet que té precedents en la història, però no per això deixa d'ésser una evident immoralitat i una violació de totes les lleis internacionals. A més a més, crea un precedent que pot girar-se en desavantatge dels mateixos que l'han provocat.

Les democràcies europees, que tenen la falla inicial de concebre la política des de punts de vista honestos i correctes, potser s'han desinteressat massa, en el sentit pràctic, de la sort dels pobles sotmesos a la tirania mussoliniana o hitleriana. Comitès, conferències, discussions periodístiques, mítings i missatges de protesta són els únics punts en què s'ha fixat l'activitat de les democràcies contra les diverses variants de feixisme.

Però Mussolini i Hitler, amb llur capteniment envers els sublevats d'Espanya, poden haver indicat a la democràcia internacional una altra línia de conducta a seguir envers els pobles sotmesos a llur dictadura. Es que es creuen que una acció semblant a la que ells han exercit a Espanya, aplicada als pobles italià i alemany, no podria alçar aquests contra els qui els tiranitzen?

Aquestes coses es sap com comencen, però no com acaben. Ningú no és capaç de predir l'extensió que adquirirà un incendi provocat per una minúscula guspira.

No és pas la primera vegada que diem — ni tampoc som els únics a haver-ho dit — que perquè Europa pugui establir efectivament una pau general, cal primer que res la pacificació interior dels països. I aquesta no és possible sinó amb el respecte de la voluntat popular, o sigui amb l'existència de governs democràtics.

Si les hores de les dictadures fossin comptades, la República Espanyola hauria donat un exemple que fóra llàstima que es perdés.

* * *

Alguns moments ha semblat que la situació espanyola amenaçava complicar-se des del punt de vista internacional.

El govern francès del Front popular ha estat el primer d'adonar-se del perill representat pel proveïment dels rebels pels feixismes estrangers. Si Anglaterra hagués seguit immediatament l'opinió pública, hauria sumat a l'acte la seva acció a la de França; però lord Halifax, que substituïa temporalment Eden al Foreign Office, i que és massa amic d'Alemanya i veu pertot el fantasma bolxevista, no sols no ha pres altra iniciativa que la de suspendre les trameses de material a Espanya — és a dir al govern legítim —, sinó que ha vacillat llarga estona abans de fer arribar a París la resposta a la proposició Blum-Delbos. Es de suponer que Cambon — nom illustre en la diplomàcia francesa —, que momentàniament substitueix Corbin en l'ambaixada de Londres, deu haver fet pressió prop de Baldwin i d'Eden, encara que aquest estigués de vacances. I així finalment el govern anglès ha seguit l'únic camí que li indicaven la tradició liberal del país i l'opinió pública.

El tinent coronel Diaz Sandino, conseller de Defensa

Avui França, Anglaterra i Rússia coincideixen en la decisió d'evitar tota ingerència en les qüestions internes d'Espanya.

Potser el govern francès s'hauria estimat més un acord de neutralitat, però aquest hauria exigit un allargassament de les discussions diplomàtiques que li hauria llevat gran part d'eficàcia pràctica.

Amb tot, les esperances del Quai d'Orsay d'arribar ràpidament a un acord, no s'han verificat. Malgrat la urgència del cas, evidenciada per raons de justícia, humanitàries i també internacionals, han passat molts dies sense poder arribar al principi d'un acord.

Això ha fet suposar que tant Berlín com Roma han obrat amb estudiada i artificiosa lentitud a fi de guanyar temps i veure mentrestant com pintava la situació i cap a on es decantaven les probabilitats d'èxit.

L'afició a tirar al dret de tots dos governs dictatorials autoritza aquesta suposició. Però això és jugar una carta perillosa.

* * *

Moralment monstruosa la neutralitat, que s'ha volgut transformar en no ingerència, és una necessitat per a reduir les proporcions de la sublevació espanyola i millorar les possibilitats de les forces lleials de dominar els revoltats. Però si els acords s'estipulen de no intervenció, no sabem fins a quin punt es pot impedir que el legítim govern espanyol adquireixi material bèllic a l'estranger. Es clar que no són pas aquestes paraules el que té valor efectiu, sinó les clàusules que es redactin de l'acord, i per tant cal esperar el text definitiu si es vol expressar una opinió precisa.

Mentrestant, l'opinió pública europea i mundial s'ha pronunciat netament, i és gairebé del tot favorable al govern de la República Espanyola i de severa condemnació als generals i caps feixistes, així com a aquelles forces ocultes internacionals que poden haver-los prestat suport. I els governs no poden deixar de tenir en compte l'opinió pública.

Tot esperant la desfeta material que sofriran els revoltats, ja han sofert ara la repulsa del món civilitzat, als ulls del qual han produït una profunda indignació.

TIGGIS

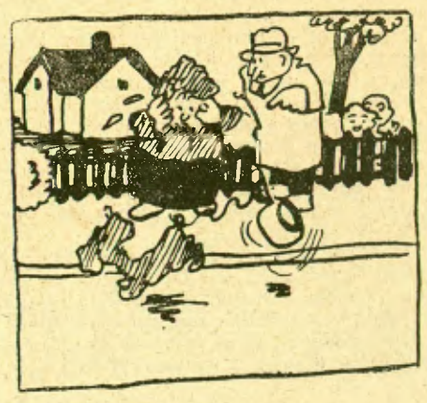

—Maleïda quitxalla!
—Es el vostre gos?
—No, la cassola és meva!
(*Der Welt Spiegel*)

—He tingut sort avui al pòker. En Josep m'ha guanyat prou diners per pagar-me tot el que em devia.
(*Everybody's*, Londres)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Mirant a fora

Informes

Es L'Europe nouvelle *qui ho conta.*

L'ambaixador d'un gran país d'Ultramar a Madrid feia tres dies que no es movia dels soterranis de la seva residència d'estiu. Sense relació amb el món exterior, repetia:

—Voldria saber què passa.

Finalment, la lluita amainà, San Sebastián s'encamina a la normalitat. L'ambaixador pot sortir, i la primera cosa que fa és posar un telegrama urgent al seu govern:

«Prego informar-nos urgentment sobre esdeveniments Espanya.»

Frederic el Gran

Els alemanys han festejat el cent cinquantenari de la mort de Frederic II de Prússia, dit el rei filòsof, amic i protector de Voltaire, Diderot i altres escriptors i artistes de l'època, i que escrivi sempre en francès.

Tenia la passió dels quadros i, regatejant, havia adquirit per a la seva col·lecció vint-i-una teles de Lancret, vint-i-nou de Pater, vint-i-sis de Watteau, i altres de Chardin, Vanloo, Coypel, etc. Era el seu luxe, l'únic, car era garrepa com ell tot sol. El cotxe que tenia l'havia heretat del seu pare, i pagava els seus dos cuiners a preu fet: trentasis sous el plat. Cal dir que portà també aquest esperit d'economia a les finances públiques i deixà, en tots sentits, el seu país millor de com l'havia trobat.

Voltaire va escriure unes Memòries *que, segons l'ús del temps, eren «per a servir a la història de M. de Voltaire», i que és més just de dir que són «per a* desservir*» la del seu avar protector.*

Frederic el Gran, que tocava la flauta i és fama que inventà el famós «pas de l'oca», era un home d'un enginy agut, però cínic i brutal.

Però una vegada algú li havia de picar la cresta.

—A veure, Gohenius — va preguntar un dia al seu metge —, en confiança, quants homes heu mort en el temps que exerciu?

—Si fa no fa, tres-cents mil menys que la Vostra Majestat — replicà fredament el metge.

La tristesa de Baldwin

Baldwin està trist perquè l'actual situació d'Europa no li permet d'anar a passar les vacances a Aix-les-Bains.

—Trista època — diu el premier *anglès — en què ni tan sols queda el dret de tenir reuma!*

Novetats sobre la Revolució francesa

Es indiscutible que els historiadors nazis van de descobriment en descobriment. L'únic que passa és que fora de llur país totes les teories i interpretacions no són preses gens seriosament i han de guardar-se-les per al consum interior.

Així, per exemple, aquesta visió tan original de la Revolució francesa, que ha publicat Der S. A. Mann, *de Berlín:*

«La Revolució francesa, feta per uns homes d'un nivell inferior, obra diabòlica de la desferra humana de la França del Sud, corrompuda des del punt de vista racial, va ajudar els jueus en totes les circumstàncies. El disbauxat Mirabeau intervingué a l'Assemblea nacional en favor dels jueus, els quals esdevingueren ciutadans francesos en 1791. Per arribar a aquest resultat, milers de francesos de la capa superiorària i nòrdica foren decapitats pels jacobins assedegats de sang i dirigits pels xuetes.»

Com és natural, els diaris francesos s'han afanyat a recollir aquesta versió que només pot comparar-se amb els parlaments per ràdio del Queipo de Llano.

Una criatura anormal

H. G. Wells, amic de les «anticipacions», ha escrit un article titulat: Tindrem aviat una guerra a Europa?, *preocupació que, amb motius de sobres, és la dominant en tota la premsa europea, acabada d'aguditzar amb les possibles repercussions dels fets d'Espanya.*

En ell hi ha aquesta consideració:

«Es pot donar per cert que, actualment, una guerra causaria al vencedor unes pèrdues considerables en forma de destrucció de ciutats, extermini de la població civil, etcètera, i només daria, en compensació, un triomf molt petit. La preparació de la guerra moderna és el fill idiota de dos progenitors: la invenció i la tradició, car la invenció — o el progrés tècnic —, en comptes de matar la tradició, s'hi ha combinat, i d'aquest contuberni només se'n pot esperar una criatura anormal.»

Aritmètica hitleriana

En totes les escoles de tot el món, l'ensenyament de l'aritmètica basa els problemes sobre realitats amb què l'infant topa cada dia. Però a l'Alemanya hitleriana hi ha aritmètiques que plantegen problemes d'aquest tarannà:

«Els avions de bombardeig diürns volen a una velocitat de 280 km. p. h.; els avions de bombardeig nocturn, a una velocitat de 240 km. p. h.—Quant de temps esmercen a recórrer la distància que separa Wroclaw de Praga, Munic d'Estrasburg, Colònia de Metz?»

Com deuen saber els alumnes per la classe de geografia, Praga és una ciutat de Txecoslovàquia, Estrasburg una ciutat d'Alsàcia i Metz una ciutat de Lorena.

«Alemanya té una frontera de 6,000 km. de llarg guardada per 100,000 soldats, mentre que França té 600,000 soldats per a guardar 2,700 km. de frontera. —Amb quina densitat de soldats pot guarnir la seva frontera Alemanya? I França? Quants soldats hauria de posseir Alemanya?»

Les dades d'aquest problema han canviat de mig any ençà. Segurament ara el Tercer Reich ja té un nombre suficient de soldats.

UN GRAN EUROPEU

Erasme de Rotterdam

El 12 de juliol, diumenge que en precedí un altre de memorable, s'esqueia el quart centenari de la mort d'Erasme. Des de MIRADOR mateix, J. M. Miquel i Vergés, avançant-se a la data precisa, va parlar del gran europeu incorporat al català gràcies a les traduccions, bellament presentades, que en féu J. Pin i Soler.

Erasme ha estat en tot temps posat en el primer rengle entre els humanistes del Renaixement. Però ni a Holanda, on nasqué; ni a Suïssa, on morí; ni a cap dels països europeus on sojornà aquest gran viatger ha estat commemorat gaire solemnement el seu aniversari, fora d'alguns articles que se li han dedicat. I això en un temps en què l'afició a les commemoracions s'ha abalançat, no ja sobre els centenaris, sinó àdhuc sobre els cinquantenaris i vint-i-cinquenaris.

Albert Durer — Erasme de Rotterdam

Potser és que els temps — i pitjor per a ells i per als qui ens hi toca de viure — no són els més a propòsit per a recordar-se d'aquest gran europeu, gran pacifista, gran humanista. Prou es pot assenyalar en l'obra d'Erasme l'aurora de moltes de les conquistes modernes. Però Europa està més dividida que mai, la pau és un somni que cada dia sembla més lluny de realitzar-se, i l'humanisme naufraga en una mar de materialisme.

Amb tot, enmig d'aquest món convuls, esquinçat per discòrdies que amenacen de pendre encara una forma més vasta, encara és més indicat de recordar aquest home, al qual tocà de viure en temps també tempestuosos, i posà tot el seu prestigi al servei de la pau d'Europa i del domini de la intel·ligència.

Erasme visqué en una època de transició, en què l'Edat mitjana agonitza mentre apunta el Renaixement. Les idees que fins aleshores han regit el món són sotmeses a la trituració crítica, l'enquadrament de les classes socials es desgavella: què en sortirà de tot això, d'aquesta crisi total?

Erasme és un reformador, però totes les seves admonicions són emportades pel temporal de les passions desencadenades.

Els primers anys de la seva vida coincideixen amb el regnat dramàtic de Carles el Temerari; en els últims, es produeix la Reforma luterana, origen de guerres sagnants, d'esquerdament de la unitat moral d'Europa.

Més cristià per fidelitat a la moral dels Evangelis que no pas místic, combat els abusos de l'Església, la seva intransigència dogmàtica i la vida i costums dels monjos. Li repugna la formació llibresca i pedant dels teòlegs, combat totes les formes de la superstició i l'error dels qui fan consistir la religió en les cerimònies i pràctiques exteriors.

Però l'Església, aquesta institució que ell veu com una salvaguardadora de la cultura, de la pau i de la unitat europea, té al seu front uns papes ben poc apostòlics. Erasme arriba a Bolonya en agost de 1503, a estudiar les belles lletres, els manuscrits clàssics que s'han conservat a Itàlia, i justament aleshores aquell papa, Juli II, que quan només era el cardenal Giuliano della Rovera, havia blasmat la política dels Borges, la prosseguirà amb més empenta, abassegat exclusivament per la idea d'augmentar el poder temporal del Papat. Era el vicari de Crist aquell home cepat, que amb la cuirassa posada entrava, rodejat de les seves tropes, a Bolonya conquistada per la força de les armes? El successor de Sant Pere, el dipositari de la doctrina de Crist, no pertany a l'Església militant, sinó a l'Església militar.

* * *

Arribat a Londres, estatjat a casa del seu gran amic Tomàs Morus, escriu ràpidament l'*Elogi de la Follia*, que no serà imprès fins dos anys més tard. De tota la voluminosa obra d'Erasme, sense comptar la seva immensa correspondència — hi ha dies, segons diu a l'humanista Guillaume Budé, que escriu una vintena de cartes —, aquesta és l'obra que travessarà els temps fins als nostres dies, salvant-se d'entre el munt de llibres de teologia i de crítica escripturística. En l'*Elogi*, els laics, guerrers, comerciants, prínceps i reis, no són pas estalviats; però és sobretot contra el món eclesiàstic que són dirigits els atacs més forts. L'obra fou un èxit editorial, però li valgué les envestides més violentes, que havien de recruar anys després, en ocasió de la Reforma.

Tota l'obra i tota la doctrina d'Erasme semblava preparar-la. Les seves crítiques acerbes semblava que l'havien de posar al costat d'aquell Luter que, com ell, atacava el luxe i la mollície dels prelats, la ignorància dels frares, el comerç d'indulgències i relíquies. Però Erasme desitjava el regnat de l'esperit, i Luter volia implantar el de la força. Tot el conflicte de la Reforma pot sintetitzar-se en el contrast d'aquests dos homes tan oposats. Erasme es negarà a donar l'adhesió que Luter li ha sol·licitat; d'altra banda, s'esmerçarà a aconseguir que l'impetuós monjo alemany, que defensa malament una causa en principi justa, sigui combatut d'una manera brutal. Però totes aquestes prèdiques resulten inútils. De la part de Luter i dels seus només s'atreu que injúries; de la part catòlica, recels i suspicàcies, condemnes de les seves obres i persecucions als qui, més o menys inspirats en Erasme, són tinguts per heretges.

A Espanya, a finals de 1524 l'entusiasme erasmista era un dels símptomes més remarcables de la vida espiritual espanyola. El propi Lluís Vives s'alegrava de l'èxit d'Erasme en un país on un poble ignorant era menat per uns frares no gaire menys ignorants. La cort de Carles I d'Espanya i V d'Alemanya erasmitzava cada vegada més. Però allò que l'ortodox Menéndez y Pelayo en digué la *democracia frailuna*, trobà en el franciscà Luis de Carvajal, xenòfob hàbil, però mancat de bona fe i d'equanimitat, el seu exponent. La Inquisició vetllava; les obres d'Erasme foren prohibides i perseguits llurs lectors.

* * *

Entre la impetuositat de Luter i la intransigència del Pontificat, es consumà la tragèdia. No sols es trencà la unitat d'Europa—aquella unitat que qui sap si fou més efectiva durant l'Edat mitjana que no pas durant l'Edat moderna—, i se'n seguiren llargues guerres. Al capdavall, perquè la Reforma luterana acabés en una altra Església d'Estat, calcada de l'Església Romana i agreujada encara pel fet que el príncep, i després l'emperador, però una autoritat laica al cap i a la fi, pogués definir el dogma! Els protestants francesos portaren el lliure examen luterà fins a les darreres conseqüències, a l'exaltació de l'individu; mentre que el luteranisme acabà en la deïficació de l'Estat. El llevat de certes teories polítiques, de la ideologia bismarckana, de l'actual Estat totalitari de Hitler, arrenca ja de la Reforma luterana.

Es segur, és clar, que Erasme no va preveure aquestes conseqüències tan llunyanes; però, posat enmig dels esdeveniments, va copsar-ne la importància i va denunciar-ne els perills.

Aquest gran cosmopolita del reduït món d'aleshores, que no era estranger en cap país civilitzat, és d'aquells homes que, a despit de la gravetat dels esdeveniments, no renuncien mai a ésser ells mateixos. Esperit crític i sagaç, veient els diferents aspectes dels problemes, sacrificarà sempre tots els avantatges materials per a conservar la seva independència. Això és el que no li serà perdonat. No li ho perdonarà Luter, que no ha sabut defensar-se, en el terreny que en diríem tècnic, de l'hàbil polemista que gairebé l'ha constret a fer sortir la seva teologia de la discussió. No li ho perdonaran els papes, més amics de conservar el poder temporal que a conformar-se a l'ideal evangèlic d'Erasme. Les potències d'aquest món no volien que es limités a servir, sinó que esdevingués un esclau.

L'època en què visqué Erasme, tan rica per a l'esperit humà, fou també rica en guerres i revolucions. Tota la seva vida no deixarà mai de protestar contra la guerra i la follia guerrera. «Els homes es planyen d'ésser arrossegats a la guerra contra llur voluntat. Però que es treguin aquesta careta; que rebutgin aquest fals pretext; que el príncep consulti la seva consciència, i veurà que són la còlera, l'ambició, l'estupidesa i no la necessitat, allò que el mena a la guerra, si no és que mesura la necessitat pels fins que persegueix.» «Que siguin atorgats els més grans honors als prínceps que, gràcies a llur habilitat i a les mesures que hauran pres, apartaran la guerra i establiran la pau en el món; que ho siguin als qui s'esmerçaran de totes les maneres, no a preparar acuradament el major nombre de soldats i de màquines de guerra, sinó a procurar el mitjà de passar-se'n... La guerra, que de totes les coses és la més perillosa, no s'ha d'empendre sinó amb el consentiment de la nació entera... Desgraciadament, veiem avui que la majoria de guerres neixen de motius que no tenen res a veure amb el bé general.»

Ara, al cap de més de quatre-cents anys, en un món que no confia la seva sort a la raó sinó a la violència, quin altre *Elogi de la Follia* podria escriure Erasme!

J. C.

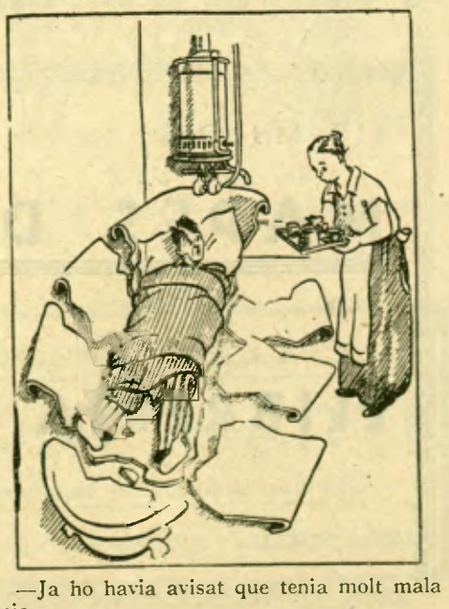

—Ja ho havia avisat que tenia molt mala jeia...

EL CINEMA

"La pobra dona que sóc"

(*Ve de la pàgina* 1)

HOLLYWOOD, CIUTAT DE LES MÀFFIES

—Avui, tot això és molt lluny... Potser només hi penso una vegada l'any, però aquesta fatalitat, la dolenteria de la gent que es diuen amics nostres, llur voluntat injusta de voler fer-me mal i de considerar-me una enemiga fins quan els vull bé amb tota l'ànima, sembla perseguir-me tota la vida. No fa gaire, havia d'interpretar el paper principal d'un gran film, tret d'una

Quan Greta Garbo anava a collegi

novella cèlebre. Jo mateixa vaig designar el meu partenari, un jove actor que aprecio molt, i que més d'una vegada vaig ajudar en els seus començos en el cinema. Es tracta d'un home d'una naturalesa franca, i un dia, cosa d'un mes abans de la primera volta de maneta, em vingué a veure i em digué si fa no fa:

«—Greta, sóc amic vostre i vull que sapigueu que tan bon punt s'ha fet públic el repartiment del vostre film, tot de gent dels medis més diversos proven d'esporuguir-me, de desaconsellar-me, em parlen del vostre tarannà busca-raons, m'asseguren que ens barallarem des del primer dia, que si treballo amb vós totes les altres cases de Hollywood em posaran a l'índex, etc., etc. Us ho explico perquè sapigueu quants d'enemics personals teniu. I la majoria són dels qui es diuen amics voctres.

«Conec massa Hollywood perquè aquestes paraules m'hagin sorprès massa. Li vaig donar les gràcies i li vaig respondre mig faceciosament que el nostre film desmentiria d'una manera esclatant aquestes xafarderies i que només havia de respondre una cosa a les animetes, la que menys gràcia els faria: que l'estima del públic envers mi creixia en raó directa de les calúmnies escampades sobre meu.

EL SEXE FORT

—Vuit dies després, tornà aquest actor a dir-me, amb un aire embarassat, que els atacs dels meus enemics augmentaven de virulència, que li explicaven la història de Stiller i de totes les altres «víctimes» meves, mortes per culpa meva, i fins li ensenyaren la còpia d'una carta que un dansarí italià, casat i pare de dues criatures, m'havia escrit el dia abans de morir, demanant-me un favor invocant el nostre «gran amor d'altre temps». Havent-l'hi refusat, es matà l'endemà matí.

«Aquesta odiosa calúmnia em trasbalsà tant més que no havia vist sinó una o dues vegades el desgraciat en qüestió. No sabia ni la seva nacionalitat ni si era casat. No m'ha escrit mai i per tant no he pogut mai negar-li un favor.

«—Es fastigós — em deia l'actor en qüestió —. Creieu-me que fa dies que no puc dormir. No és que doni gens ni mica de fe a aquestes mentides; és que tinc el presentiment que em passarà alguna desgràcia.

«Què podia fer-hi? El vaig tranquil·litzar altra vegada i ens acomiadàrem amb l'esperança que el començament dels treballs del film aviat no ens deixaria lleure d'ocupar-nos d'estupideses semblants.

«Però al cap de tres dies vaig rebre una llarga carta seva, una carta sincera i emocionant, en la qual, tot excusant-se i declarant-se disposat a pagar la penyora prevista, em pregava d'intervenir perquè el seu contracte fos rescindit, car estava convençut que aquest film i aquesta col·laboració li portarien desgràcia.

«Figureu-vos la meva consternació! No solament estàvem a punt de donar la primera volta de maneta i aquesta defecció em posava en una situació difícil, sinó que personalment em sentia profundament trasbalsada i humiliada.

«I, per afegidura, el meu manàger em desaconsellà i tot de perseguir per calúmnia i difamació els meus «acusadors o acusadores» desconeguts, considerant que al cap i a la fi l'escàndol em costaria d'allò més diners i no faria sinó perjudicar la meva reputació.

A HOLLYWOOD NO LI AGRADEN LES QUI DUREN

—Però, vós que dueu una vida senzilla i gairebé retirada del món, que ajudeu tots els qui acuden a vós, per què us tenen el dit a l'ull? Si són vulgars xantatgistes, *racketeers*, perquè la policia no pot fer res contra ells?

—Perquè els més perillosos són els calumniadors «amateurs». Car, sobretot quan es tracta d'un o d'una artista no americana, a Hollywood no li agraden els o les qui duren. Que una italiana, una sueca, una francesa o una russa vinguin a Amèrica, hi assoleixin la glòria, però desapareguin al cap de mig o d'un any, encara hi passen. Però que corrin els anys i el mateix home o la mateixa dona encara «aguantin», és una cosa imperdonable. I no creguéssiu pas que sóc l'única que em planyo d'aquesta injustícia. Us podria anomenar una bona mitja dotzena d'estrelles que en pateixen tant com jo. Unes quantes vegades cada any, s'organitzen «plebiscits» i «referèndums» per a fer constatar que jo i alguns altres, des del punt de vista de la popularitat, ja no ocupem sinó el lloc que fa dinou o trentatres. Fins artistes com Chaplin queden en

En el seu primer film suec (quinze anys enrera)

novè o catorzè lloc, en aquests referèndums. No és que el públic americà sigui xoví. Al contrari, sense cap mena de dubte és el menys xenòfob del món. Es una colla, una *màffia*, que estira els cordills. Té tota una organització l'únic fi de la qual és la calúmnia, l'escàndol, la mentida. Darrerament encara, una gran artista d'origen francès va sojornar unes quantes setmanes a Europa. No passà ni un sol dia sense que uns solts tendenciosos anunciessin, o que l'estrella en qüestió declarés als seus amics de París que «fastiguejada dels mètodes cinematogràfics americans, fixarà definitivament la seva residència a Europa», o que «els postors en escena europeus valen deu vegades més que els dels Estats Units», o que «més s'estima rodar a Europa per cent dòlars setmanals que no pas als Estats Units per dos mil», etc., etc.

(*Segueix a la pàgina* 8)

El fill del president Roosevelt, John, vol fer cinema. Heus-lo ací amb Wallace Beery.

PANORAMA

A Venècia

S'anunciava la IV Mostra Internazionale Cinematografica, però en la inauguració, que va tenir lloc dilluns de la setmana passada, només van parlar autoritats italianes i el delegat oficial alemany. Però, almenys, els films projectats són d'altres països.

Entre les pellícules presentades, Amèrica ha contribuït amb la de von Sternberg, *Desig reial*, que és una opereta vienesa, interpretada per Grace Moore, Franchot Tone, Walter Connolly i Herman Bing, amb acompanyament musical escrit expressament pel violinista Fritz Kreisler; *The great Ziegfeld*, de Robert Leonard, evocació de la vida del famós empresari i descobridor de beutats: tres hores de projecció; i *San Francisco*, de Van Dyke.

Els francesos han presentat *La Kermesse heroica*, de Jacques Feyder, ja distingida amb un premi oficial francès; *Mayerling*, *Louis Pasteur*, etc. Els anglesos, *El fantasma per vendre*, de René Clair, i *Una dona sola*, amb Anna Sten de protagonista i el Dr. Franke de director. Alemanya ha contribuït amb tres films: *Ave Maria*, amb el cèlebre tenor Beniamino Gigli; *Traïdors*, de Ritter, i *El príncep estudiant*. Holanda, amb *Cautxú*, de Rutten, i *Cors joves*, de Linden. Austria, Hongria, Egipte i India, amb un film cada u, i Espanya, amb *Morena Clara*!

Escàndol en perspectiva?

Sembla que Hollywood, Los Angeles i tot Califòrnia en pes no s'haurien d'amoïnar gens ni mica per un divorci més o menys de cap artista de la pantalla. I, no obstant, el divorci de Mary Astor i del Dr. Thorpe apassiona fins el darrer comparsa dels estudis i l'últim vagabund.

Potser és que el públic flaira un escàndol divertit i trenta mil xafarderies picants i comprometedores de persones molt conegudes en el món del celluloide.

Oficialment, el Dr. Thorpe i Mary Astor es divorcien per «incompatibilitat d'humor» i «crueltat mental», i el doctor aconsegueix quedar-se amb la filla, Marylin. Mary Astor apella, demanant que la filla es quedi amb ella; el seu ex-marit allega la mala conducta de la dona abans i després del matrimoni, i amenaça amb deixar reproduir per la premsa el diari íntim en el qual la imprudent estrella ha comès la lleugeresa de contar minuciosament les seves aventures sentimentals, o el que siguin.

Sembla que hi ha prou aventures perquè es pensi a comprar en cent mil dòlars el silenci del metge. De totes maneres, els assabentats fan córrer que entre els interessats en la no publicació del comprometedor document hi ha l'autor dramàtic i argumentista G. Kaufmann, John Barrymore i un tal Siberbury, que no té res a veure amb el món del film, però que el marit considera el seu enemic, més aviat privat que públic, número u.

Will Hays, «el tsar del cinema», el campió de la moralitat puritana, Irving Thalberg, gran personatge de la Metro, i d'altres proven d'arreglar les coses a les bones, mentre Hollywood es llepa els bigotis tot comentant el que pot ésser el més gran escàndol *in the world*.

Les cinc bessones a la pantalla

N'hi ha perquè Shirley Temple, d'enveja, faci el peterrell. Heus ací que les cinc bessonetes canadenques, les *Dionne quintuplets*, als dos anys de vida, car van néixer en 28 de maig de 1934, han rodat un film, i no pas un film d'actualitats, sinó—diuen—un paper de bo de bo, pel qual han cobrat de la nòmina.

Es clar que un fenomen que, segons les estadístiques, només es produeix per cada cinquanta-set milions de naixements, i és rar que visquin gaire temps totes cinc criatures, havia de cridar l'atenció d'algun agosarat postor en escena.

Un «Quo Vadis?»

Els drets de *Quo Vadis?*, tret naturalment de la tan cèlebre com insuportable novella de Sienkiewicz, estaven en una situació legal complicada. Ara sembla que s'han desenredat les coses i Irving Thalberg començarà un film que serà una superproducció. (Les persones de gust ja poden començar a escamar-se.)

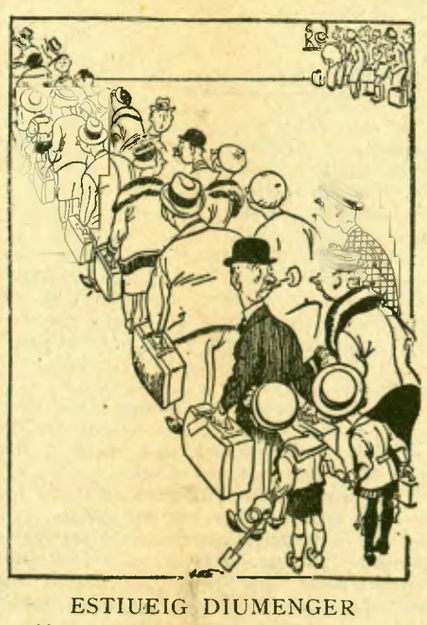

ESTIUEIG DIUMENGER

—Abans d'arribar a la taquilla, els nens ja no tindran dret a mig bitllet.

(*Evening News*)

EXPERIÈNCIES CINEMATOGRAFIQUES

"Peter Ibbetson"

En ocupar-nos en un article anterior del film de Clarence Brown *Ahir com avui*, fèiem allusió, de passada, a les realitzacions ben poc comercials que de tant en tant ens arriben de Hollywood. Temptatives arriscades que són per als productors com una aventura que es permeten, amb mires a explorar la possibilitat de noves rutes orientadores.

D'entre aquestes realitzacions restarà com la més reeixida que hem vist fins a la data,

Henry Hathaway i Ann Harding, director i protagonista de «Peter Ibbetson»

aquell admirable *Berkeley Square* que fou projectat per MIRADOR al Fantàsio. Frank Lloyd aconseguia allí donar forma plàstica i continuïtat anecdòtica a una idea altament abstracta. La possibilitat de transcendir, a través d'una experiència amorosa viscuda en profunditat, el temps i l'espai, sembla més aviat un tema adequat per a una cogitació filosòfica quan no mística. En *Berkeley Square*, trobàrem un mite al servei d'aquesta estranya afirmació. I la gràcia del film consistia a fer acceptar al públic la més inversemblant de les situacions, gràcies a l'habilitat d'un *découpage* que ensems que divertia invitava a les més serioses reflexions.

Ningú no desitja més que nosaltres de veure el cinema procedir sense restriccions en la seva ambició d'encarar-se amb els temes més seriosos i profunds. Solament que la necessitat de no perdre el contacte amb el públic, únic inspirador del film, posa ací un handicap formidable com és el que significa vulgaritzar i fer accessible a tothom idees que moltes vegades sofreixen mortalment d'aquesta reducció.

No serà aquesta la situació en què es troba *Peter Ibbetson*, el film de Henry Hathaway que hem pogut ja veure, gràcies a la gentilesa dels nostres amics de la Paramount?

Henry Hathaway és, com sabeu, el director d'un dels films que més diners ha reportat a la Paramount. Es natural que un home capaç de donar *Els tres llancers bengalís* inspiri una confiança il·limitada a la companyia on treballa. També és natural i just que hom li hagi concedit per una vegada carta blanca en una tasca que ell ha pogut portar a cap, sense timideses de cap mena. *Peter Ibbetson* és així, efectivament, una producció que seria molt difícil de comparar a cap altra, i sense ombra de dubte significa aquest film una de les coses més arriscades que hom ha temptat a Hollywood, arriscada tant des del punt de vista comercial com des del punt de vista tècnic, emprant aquest terme en el sentit més ample que el mot comporta.

Que *Peter Ibbetson* sigui un fracàs comercial és un incident que no afecta per res el valor intrínsec de l'obra, valor que és, en el fons, l'únic que ha d'importar a la crítica. En tot cas cal examinar si és també un fracàs artístic, o, com dèiem, d'ordre tècnic.

La història que il·lustra aquest film és una història que hauria entusiasmat els temperaments romàntics típics que trobem en el bon temps de l'apoteosi de la metafísica alemanya. Es, per emprar la terminologia del poeta Novalis, que tan bé expressa les ànsies insensates i nobles de la seva època, una història d'idealisme màgic. La història de *Peter Ibbetson* il·lustra la convicció que l'ànima voluntariosa és creadora d'existència. Que som el que volem, amb tal de voler-ho amb tota la vehemència. Que no solament som responsables del que fem, sinó que també del que ens esdevé. Allò que els mediocres qualifiquen de fatalitat no és sinó la projecció de llur raquitisme espiritual. Patim un destí que és aleshores una creació personal, quan tenim aquella fe i aquell entusiasme que, segons la insuperable fórmula bíblica, transporta les muntanyes.

Henry Hathaway s'ha plantejat el problema de plasmar en un film una situació d'aquest ordre, mostrant com al marge de l'existència material, d'aquella existència que és l'única real als ulls dels mediocres, dos éssers poden viure, en la comunió d'una passió amorosa, una existència ideal que és en el fons l'única real, la primera no essent sinó una ombra fantasmagòrica que engendra la nostra mortalitat.

Es així que els protagonistes del film, a despit de sofrir l'adversitat més cruel per part del que en podríem dir la Natura i la Història, frueixen d'una eterna jovenesa i viuen en una comunió indissoluble contra la qual res no poden els factors de la vida material, per tal com el somni dins el qual ambdós viuen és, en veritat, la profunda realitat respecte de la qual, el que de debò és un somni, és la quimera de la vida corporal que els raquítics i febles d'esperit tenen per l'única veritat.

Un altre hauria preferit narrar el curs dels esdeveniments tal com poden veure's en el film. Com que això fàcilment podrà trobar-se en el material publicitari que la casa no deixarà de facilitar a la premsa, hem cregut més oportú prescindir-ne i tractar de donar la idea bàsica d'on irradia i pren sentit l'aventura. Amics de treure el màxim partit de les coses, potser hem embellit massa el pensament en qüestió. En tot cas, estem segurs de no haver-lo traït.

Davant d'un film així allò que en diem tècnica (ara, en el sentit estricte) ha de preocupar molt poc. Altres coses solliciten l'atenció. Direm doncs solament que, des d'aquest punt de vista, el film és digne de Hathaway. Hi ha un pròleg que explica la infància dels protagonistes, que és exquisit de debò, i en el curs del film, les meravelles fotogràfiques en tot el que es refereix a l'existència espiritual d'Ibbetson i la seva estimada captivaran, estem segurs, àdhuc els més exigents.

Hathaway es trobava davant del problema d'haver de desplegar el seu film en dos plans diferents. Dos plans com superposats. Ha establert un *découpage* rígid que alterna les imatges dels dos plans, sense aconseguir distingir aquests dos plans, amb trets específics. La subjecció a la materialitat del món visible que domina l'expressió cinematogràfica no ha permès a Hathaway distingir radicalment allò que és de l'ordre del món interior d'allò que és de l'ordre del món visible. D'ací que la impressió poètica que hom esperaria d'un film així quedi ennuegada i sense respiració.

Tot veient el film hem pensat en Frank Borzage, tan capaç de donar a determinades imatges aquell aspecte fugisser de les visions d'ensomni, tan capaç d'establir aquella distància que separa el real de l'irreal. Hi hem pensat, per creure que el tema extraordinari de *Peter Ibbetson* sembla talment convenir a certes aficions de l'home a qui devem *El setè cel* i *Liliom*, dos films cent per cent romàntics.

Amb tot, queda concedit que *Peter Ibbetson* és una producció laboriosa en la qual hom sembla temptar l'impossible. Esforç no absent de noblesa que cal encoratjar.

Gary Cooper i Ann Harding són els protagonistes d'aquesta curiosa producció.

JOSEP PALAU

ELS MILLORS
MAPES D'ESPANYA
ELS TROBAREU A LA
LLIBRERIA CATALONIA
3, RONDA DE SANT PERE, 3
Telèfon 24647

Subscriviu-vos a **MIRADOR**
Ronda de Sant Pere, 3 - Telèfon 24647 - Barcelona
BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO
El Sr. .....
que viu a .....
carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**
pel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*
..... *de* ..... *de 193*....
Signatura

EL TEATRE I LA MUSICA

A Londres amb els russos

Amb certes arts plàstiques passen coses molt curioses. Tothom s'hi veu amb cor. Aquí, i a tot arreu, ningú no s'atreviria a exercir la medicina o l'enginyeria sense haver estudiat per metge o per enginyer. Amb certes arts plàstiques, en canvi, tothom s'hi atreveix. Molts creuen que pintar o esculpir, per exemple, és bufar i fer ampolles. I qualsevol noiet, perquè les amistats li han dit que les teles que empastifa els diumenges fan d'allò més bonic, s'atreveix a penjar a

les parets d'una sala d'exposicions aquelles fantasies de la sensibilitat desencadenada a l'atzar. I algun altre, perquè, un bon dia, amanyagant un tros de fang, li va sortir una cosa que s'assemblava vagament a un nu de dona, s'atreveix a trametre aquella improvisació al Saló de Primavera.

Amb la dansa passa exactament el mateix. Molta gent, certes dametes desvagades sobretot, es pensen que caminar amb una mica d'eurítmia i moure els braços amb una mica de gràcia, ja és dansar. Es pensen, segons frase inspirada d'una illustre dansarina (?) rítmica, que *tot gest harmoniós de les cames, del cap, dels braços, del tors, i fins dels dits, ja és dansa.* No, distingides senyoretes, no! Això no és dansa. Es una grotesca caricatura de la dansa. La dansa, distingides senyoretes, és una cosa molt més seriosa. La dansa és una arquitectura mòbil. Per a construir una casa cal estudiar per arquitecte. Per a construir una dansa cal estudiar per ballarí. Això, tan elemental, ho ignoren gairebé tots els qui es dediquen a la dansa a casa nostra. Només ho saben alguns. El qui ho sap més és Joan Magrinyà. Perquè ho sap, i perquè té una vocació a prova de bomba, Magrinyà fa una pila d'anys que estudia. A desgrat d'ésser el millor ballarí clàssic i el millor mestre de ball que tenim, Magrinyà dedica unes quantes hores diàries a l'estudi. Artista, però també artesà, vol apendre a fons el seu ofici. Vol posar en pràctica la teoria d'Oscar Wilde: *elevar l'art a la dignitat de treball manual.*

Ara, Magrinyà ha passat una mesada a Londres. A passejar? A fruir d'unes vacances ben guanyades? No. A estudiar. A estudiar, naturalment.

—Què heu fet exactament a Londres? — li hem preguntat.

—Cada primavera, em preparo amb els ballarins russos durant les tres setmanes que aquests actuen a Barcelona. Aquest any he volgut prolongar els estudis un mes. Per això he anat a Londres amb ells. De més a més, actualment Londres és el centre del ball. Es la ciutat on l'activitat coreogràfica és més intensa. El meu sojorn allà m'ha permès d'estudiar els diversos aspectes de la dansa.

—Com s'entrenen els russos de la Companyia de Monte-Carlo?

—A tres quarts de deu del matí tots els ballarins ja són al teatre. Allà estudien sota les ordres de la senyora Txernitxeva fins a tres quarts de dotze. Dues hores per a dinar, i una altra vegada al teatre. A assajar tota la tarda els ballets que es representen a la nit. Jo he pres part a les lliçons i als assaigs com un de tants membres de la companyia. No he actuat perquè em calia una carta de treball. I no valia la pena de treure-la per a un mes.

Quin treball tan intens! No és estrany que els conjunts que ens ofereix la tropa de W. de Basil siguin tan ajustats. Assegut a la seva butaca, l'espectador no endevina el treball titànic que representa el muntatge d'un ballet. Posar a punt un ballet és una tasca tant o més laboriosa que el rodatge d'un film.

—No heu assistit a les classes de Legat, també?

—Sí. He anat a la seva acadèmia per a perfeccionar l'*adagi*. I sobretot la *pirueta*, de la qual ell és especialista. Legat és un dels millors mestres del món. Té la categoria que tenia Cecchetti. Totes les estrelles actuals han estat fetes per Cecchetti. I totes han volgut perfeccionar-se amb Legat. Aquest és molt hàbil. Us ensenya el secret d'un pas i no l'oblideu mai més.

—S'assemblen l'estil de Cecchetti i el de Legat?

—Cecchetti era molt personal. Els *adagis* creats i batejats per ell han quedat. Els russos en fan un gran ús. Mentre que Legat els improvisa segons les característiques dels deixebles. No cal dir que són tan perfectes com els de Cecchetti. A la classe de Legat vaig estudiar amb Eglevski, el seu deixeble preferit, i que ara està en una forma esplèndida. Ja el recordeu, oi? Es aquell xicot de les *piruetes* admirables d'*Els presagis*. Ara Eglevski va amb la companyia de René Blum.

—René Blum? El fundador, amb W. de Basil, dels *Ballets Russos de Monte-Carlo?*

—El mateix. Ara Blum és el director d'una tropa, el mestre de ballet de la qual és Fokin, i en la qual figuren Woizikovski i els ballarins que aquest va presentar al nostre Olympia l'hivern passat.

—Heu conegut Fokin?

—Sí. El vaig veure dirigint uns assaigs. Un home d'una història tan densa i tan brillant imposa. Em va impressionar de valent. I amb tot no pot ésser més senzill i afectuós.

—Com està l'ambient coreogràfic de Londres?

—Ja us he dit que actualment Londres és el centre del ball. Hi ha una afició boja. Ara hi actuaven tres companyies. I totes omplien els teatres on treballaven.

—Quines companyies eren?

—La de W. de Basil, al Covent Garden. La de Blum-Fokin, de la qual ja hem parlat, a l'Alhambra. I la de Markowa-Dolin, a l'Hippodrome. Tots els elements d'aquesta darrera, ballarins, decoradors, músics, són anglesos. Representen el ball anglès actual.

—Quina companyia tenia més èxit?

—La de W. de Basil, naturalment. Les altres són molt bones. Però no tenen la disciplina interior de la de Monte-Carlo. No tenen uns directors tan rics de gust i experiència com Txernitxeva, Massin i Grigorieff.

—A Londres hi ha acadèmies de ball purament angleses?

—Sí. Algunes. La principal és la Royal Operatic Association, una mena d'Acadèmia Nacional de Dansa. La supervisió d'aquesta institució va a càrrec d'Adeline Gene. La professora és Phylis Bedells, gran ballarina que ara es dedica a l'ensenyament.

—Qui és Adeline Gene?

—La creadora de l'escola anglesa.

—Escola anglesa?

—Sí. I amb trets ben definits. Gene, petita i rodona, de braços més aviat curts, va crear un estil a la seva imatge, preciós i menut. Ben a l'inrevés de Maria Taglioni,

la divina Taglioni, desproporcionadament llarga de braços i amb les espatlles caigudes, que va crear l'*elevació* i l'amplitud de moviments.

—Què voleu que diguem més?

—Feu constar sobretot el meu profund agraïment per tots els elements sense excepció de la companyia de De Basil. Sobretot la Txernitxeva, Grigorieff i Massin. M'han donat tota mena de facilitats. Ballarines i ballarins no han fet més que prodigar-me atencions. Els feia l'efecte de tenir un tros de Barcelona amb ells. Estan tan contents de la nostra ciutat!

SEBASTIÀ GASCH

Illustracions: El dansarí Magrinyà.

G. B. Shaw ha complert vuitanta anys

En ocasió d'aquest aniversari — que, d'altra banda, l'interessat no ha celebrat —, Saint John Ervine ha escrit a *The Observer*:

«No cal compartir les opinions de Shaw per adonar-se que ha estimulat el pensament del món més que cap altre home de la seva edat. Fins un home que no fa sinó forçar-nos a contradir les seves afirmacions, ens causa un bé intellectual: intensifica el moviment del nostre esperit; però Shaw ha provocat infinitament més que la contradicció. Ens ha obligat a examinar els fonaments de les nostres creences més estimades i recercar-hi els defectes que poden amagar-s'hi. I la nostra aptitud a descobrir-los és deguda a la llum viva que Shaw projecta sobre ells. Una dama piadosa, a la qual citaven passatges bíblics inconciliables entre ells, responia que el Totpoderós es manifestava per contradiccions. Es podria dir el mateix de Shaw. Es fàcil confondre Shaw citant Shaw. Però no és qüestió d'un gran home argumentar sense falla, o romandre conseqüent en tot el que afirma. El que és qüestió seva és donar-nos una visió de la vida, la vida mateixa essent una aventura confusa i illògica, i deixar-nos realitzar tot el que puguem de la seva visió. Això és el que Shaw ha fet coratjosament. De manera que, malgrat el risc que correm de veure que ell es riu del nostre gest, li presentem avui els nostres bons desigs i l'expressió de la nostra gratitud. Heus-lo ací octogenari; però és el vell més jove que conec. I espero presentar-li les meves felicitacions quan, d'aquí deu anys, serà nonagenari.»

Per què figura la "Marxa hongaresa" en la "Damnació de Faust"

No fa gairs mesos, va córrer per les pantalles de tot el món una pellícula que es deia *La Marxa de Rakowzy*. *Rakowzy* no era, naturalment, cap altra cosa que una deformació *made in Hollywood* o *copyright by the Ufa*, del nom del gran príncep de Transsilvània, el tricentenari del qual va ésser celebrat no fa molt a Hongria, i el retrat del qual es veu sobre els segells commemoratius de correus. Un dels músics d'aquell príncep va crear una magnífica marxa que figura actualment, amb la instrumentació de Berlioz, al final de la primera part de la *Damnació de Faust*. Per què hi figura aquesta marxa, que en realitat no té res a veure amb el tema de la gran obra berliozana? Es a aquesta pregunta que volem contestar en les ratlles que segueixen.

* * *

A Berlioz no el va interessar la *Marxa de Ràkòczi*, tan popular a Hongria, com a tal document de música antiga. El va interessar el *material*: la matèria més o menys bruta de la qual podia formar una composició pròpia. Quan organitzà la seva *tournée* per l'estranger, arribà, després d'Alemanya, a Viena, i va seguir cap a Pest (que aleshores encara no estava unida amb Buda i Ujlak, la triple unió de les quals donà com resultat l'actual ciutat de Budapest). Aquest viatge i els concerts que donava van costar molts diners, i aquestes quantitats foren donades per uns mecenas de París. El director del *Journal des Débats*, Monsieur Bertin, donà la quantitat màxima: 1,000 francs. Figura entre els donadors un jove alemany, de nom Friedland, que donà uns 700 francs, i també l'editor Hetzel donà la mateixa quantitat. (I pensar que quan a Berlioz li calia d'acceptar aquests humiliants donatius, un Meyerbeer guanyava centenars de milers de francs!)

Quan volia anar cap a Hongria, un editor musical vienès, Enric Müller, li donà una recomanació per al violonista Treichlinger, de Pest, editor musical també. Berlioz estava ja fent maletes a la seva fonda vienesa, per tal de començar el viatge cap al país bàrbar dels hongaresos-gitanos, quan el visità un gran melòman austríac que coneixia perfectament els hongaresos i també llur patriotisme furibund.

—Miri, senyor Berlioz — li digué aquell bon senyor —, ací li porto una sèrie de composicions populars d'Hongria. Pot treure'n alguna composició que li sembli bonica, instrumenti-la o bé adapti-la, i veurà quants *vivat*! obtindrà dels patriòtics hongaresos...

El senyor melòman se n'anà, sense saber, és clar, que inconscientment contribuïa a un dels èxits més grans del músic grenoblès. Va tenir flaire Berlioz a escollir la *Marxa de Ràkòczi*, entre tantes altres composicions! Es posà a escriure, en comptes de posar a les maletes piteres de frac i corbates blanques. Va treballar tota la nit en aquella petita cambra de fonda—i va escriure la *Marxa de Ràkòczi*. Ja ho va portar tot fet cap a Pest.

Un cop a Pest, un periodista hongarès va trobar aquella instrumentació a casa del copista, i se n'espantà, després d'examinar-la amb ple coneixement de causa. Va anar a trobar corrents Berlioz.

—*Monsieur*! — exclamà—. Vós voleu fer tocar la nostra *Marxa de Ràkòczi* en aquesta forma? Permeteu-me que us digui que això és impossible.

—Però, per què?—demanà Berlioz a l'homenet.

—Senzillament, perquè acabo de veure la vostra partitura, que és francament impossible!

—Però em voleu dir a la fi per quin motiu?

—Veureu: vós feu una exposició del tema amb *piano*. Nosaltres, a Hongria, estem acostumats a sentir aquesta exposició amb *fortissimo*. Us xiularan amb aquesta exposició vostra...

—El tema és *fortissimo* si ho toquen els vostres gitanos. Però no passeu ànsia; ja sentiran un *forte*, encara que no sigui al començament; però un *forte* que us asseguro que en tremolaran totes les finestres de la Redoute!

En efecte: aquell *forte* va desencadenar l'entusiasme del públic com rares vegades. Fins el periodista ansiós, de nom Horvath, va aplaudir i cridar bojament. Naturalment, hi havia una repetició de la marxa, com a «propina». Però, per sort, era el darrer número del concert, ja que no hi cap altra obra en tota la literatura musical que el públic hagués volgut escoltar després de la *Marxa de Ràkòczi*, interpretada per Berlioz. (Això ho diu el mateix compositor, i té raó.)

Ara bé, ja tenim l'explicació del perquè va inserir aquesta marxa en la seva *Damnació*. Perquè tenia èxit, un gran èxit. I ja sabem que els grans artistes volen l'èxit, i no el volen. Moren per l'èxit, i moren de l'èxit.

Com aquella famosa cantatriu vienesa d'antany que va dir:

—Quan he de morir, després de la meva gran *ària* del tercer acte, en el paper d'Isolda, i el públic aplaudeix i m'obliga a sortir per tal de donar les gràcies, crec que m'he de desmaiar, tant em costa fer-ho... Però quan acabo de morir a l'escena, i el públic no aplaudeix, aleshores perdo els sentits de debò...

F. OLIVER BRACHFELD

FITO
CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Les festes wagnerianes de Bayreuth

Fa alguns anys, semblà que la popularitat de Wagner, al seu país mateix, sofria un cert eclipsi. Era fins una moda menystenir el mestre de Bayreuth i a l'Opera de Berlín hi hagué dues temporades en què quasi li fou preferit Verdi. De poc temps ençà, però, les coses han canviat. En 1933, el seu cinquantenari es celebrà amb gran esclat. La propaganda nacional-socialista va fer de Wagner el músic nacional, i les se-

Wagner a Bayreuth. D'esquerra a dreta: Franz von Lenbach (pintor), Cosima i Siegfried Wagner, Heinrich Vogl (tenor), Richard Wagner, Hermann Levi (director d'orquestra del primer «Parsifal»), Franz von Liszt, Hans Richter (director d'orquestra), Albert Niemann (tenor), comtessa Wolkenstein, Paul von Jonkowsky (escenògraf de la primera «Festspiele»)

ves òperes són gairebé les úniques que fan anar Hitler al teatre.

Enguany, Bayreuth celebra amb gran esplendor el seixantè aniversari de la inauguració del *Festspiel*, que s'escau ésser també el cinquantenari de la mort de dos grans amics de Wagner: Franz Liszt i Lluís II de Baviera. Els dirigents nazis han volgut demostrar que no tot el seu interès es concentra en els Jocs Olímpics, sinó que totes les manifestacions artístiques i literàries, mentre siguin «nacionals», atreuen llur interès i compten amb llur protecció. Això, naturalment, ha modificat l'ambient que era l'habitual dels grans fidels de Bayreuth, aquell Bayreuth com l'han descrit tants músics, escriptors o simplement filharmònics que s'imposaven el romiatge a Bayreuth com un musulmà s'imposa el romiatge a La Meca. Sense parlar de les banderes i estendards amb la creu gammada, fóra una estadística curiosa la que precisés quants retrats de Wagner i quants de Hitler es veuen pels carrers de Bayreuth. Els vells habituats, els que queden dels temps heroics, poden estar contents de veure el triomf del seu músic preferit. Però, qui sap si en el fons del fons no s'estimen més aquell temps en què les obres de Wagner ja eren valorades pertot sense que servissin, com ara, d'una plataforma més al règim.

Precisament, un any endarrera apareixia un llibre contenint la correspondència de Wagner amb els seus amics francesos. Alguns d'aquests, després de la guerra del 70, seguiren admirant el músic, però es molestaren amb l'home. Calgué que passessin alguns anys perquè s'oblidés aquella famosa *Capitulació* que tant de mal efecte causà als wagnerians francesos i de la qual, en 1876, Wagner provà de justificar-se en una curiosa carta a Gabriel Monod. Però tot això ja no té, a hores d'ara, una gran importància. Fóra ridícul pensar que la *Capitulació* pesa tant en l'obra de Wagner com el *Tristany* o el *Parsifal*. Com també, amb el temps, ningú no es recordarà que els nazis s'hagin volgut apropiar Wagner.

* * *

Política a part, cal reconèixer que el cicle d'enguany a Bayreuth ha començat amb una gran esplendor i participant-hi artistes dels millors. Els dos principals animadors, Wilhelm Furtwängler — que ja fa temps va fer les paus amb el Tercer Reich — i Heinz Tietjon han presentat un *Lohengrin* admirable, íntegre, sense cap retallada, ni tan sols la que hi féu Wagner mateix a la vetlla de la primera representació a Weimar, considerant que, des del punt de vista dramàtic, era un allargassament. I més aviat tenia raó.

El cicle comprèn també *L'Anell del Nibelung* i el *Parsifal*, amb nova decoració de Preetorius, del qual s'ha retret que hagi canviat el temple del Graal, realitzat per Joukowsky sota les indicacions del mateix Wagner, per una discutible decoració modernitzada d'Alfred Roller.

W.

Lilli i Maria Lehmann i Minna Lammert, les primeres Filles del Rin («Festspielen» de Bayreuth, 1876)

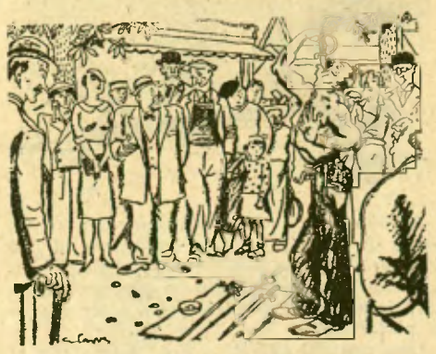

L'EMPASSA-SABRES

—Digues que si desarmen li treuran el pa de la boca.

(*Paris-soir*)

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ▫ Màxima qualitat
AVINYO, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

LES LLETRES

Sobre clàssics castellans

Un dels enigmes més interessants de la literatura castellana ha estat, des del seu origen, el de l'atribució de la segona part del *Quijote* que es publicà en 1614, l'autor de la qual es signà Alonso Fernández de Avellaneda. El mateix Cervantes ignorà la seva veritable personalitat, i res no tragueren en clar els seus contemporanis. Es nombrosa la bibliografia que ha estat dedicada a aquest problema literari que, no res menys, té el precedent d'un cas semblant que esdevingué amb el *Guzmán de Alfarache* de Mateo Alemán. Sobre el *Quijote* d'Avellaneda s'han arribat a escriure les coses més absurdes i s'hi han teixit les teories més peregrines. Algú l'atribuí a Fray Luis de Granada, mort divuit anys abans de la primera edició del *Quijote* de Cervantes. Sembla que fins i tot els crítics més equànimes han perdut una mica el seny davant d'aquest problema. Fa poc llegíem en unes cartes de Menéndez y Pelayo que acaba de publicar Rodríguez Marín, frases d'indignació del crític muntanyenc a propòsit d'un article de Blanca de los Ríos Lampérez en què atribuïa el fals *Quijote* a Tirso de Molina.

Fa dos anys, don Emilio Cotarelo, darrerament traspassat, publicà un article a la revista de l'Acadèmia Espanyola titulat *Sobre el Quijote de Avellaneda y acerca de su autor verdadero,* que tinguérem ocasió de comentar i on s'exposava la tesi que Avellaneda era el nostre compatriota, l'escriptor valencià en llengua castellana Guillem de Castro. El distingit erudit valencià senyor Francesc Martínez i Martínez ha sortit a impugnar aquesta tesi amb un magnífic llibre, de correctíssima impressió i que segueix la més pura tradició filobíblica, que porta el títol de *Don Guillem de Castro no pudo ser Alonso Fernández de Avellaneda,* publicat en llengua castellana per tal com és destinat a un problema que pertany a aquesta literatura. El senyor Martínez i Martínez ja sortí a defensar Guillem de Castro d'aquesta atribució l'any 1921 quan Emilio Cotarelo llençà les primeres idees sobre la seva tesi. En aquest darrer llibre trobem reproduït aquell primer treball de refutació de tal atribució.

El senyor Francesc Martínez i Martínez, amb una rica documentació bibliogràfica i amb vastos coneixements filològics i lingüístics, s'ha emprès la tasca de refutar la tesi d'Emilio Cotarelo, i al nostre entendre n'ha reeixit plenament. El seu treball, escrit en un estil típic de l'erudició del passat segle, amb acudits i jocs d'enginy barrejats amb una argumentació contundent, deixa totalment anorreada la suposició del crític castellà, de manera que creiem que ningú més no voldrà identificar Alonso Fernández de Avellaneda amb el cavaller valencià En Guillem de Castro i Bellvís.

* * *

Fa uns anys, bona part de la gent de lletres castellana tenia les obres de don Luis de Góngora en un concepte baixíssim. Els seus versos eren titllats d'incomprensibles i de pedants i hom n'evitava la lectura. D'ençà que el senyor Dámaso Alonso s'ha dedicat a l'estudi d'aquest poeta la cosa ha canviat notablement. I tant ha canviat que l'esmentat crític pot afegir a la seva nova edició comentada de les *Soledades,* que acaba de publicar *Cruz y Raya,* aquestes frases: «En estos ocho años [la primera edició data de 1927] Góngora ha dejado de ser el gran proscrito de nuestra poesía. Las últimas generaciones se han formado en la lectura y el culto del autor de las *Soledades*... Resulta casi divertido comparar lo que se decía de Góngora en los manuales de literatura antes de 1927 y lo que ahora se dice... Conservo incambiado mi trabajo como testimonio de una primavera todavía próxima, y lo conservo no sin algo de nostalgia. ¡Quién pudiera estar aún en la oposición!» Pocs crítics poden escriure frases com aquesta. Dámaso Alonso ha aconseguit d'una manera meravellosa fer conèixer Góngora, fer entendre Góngora i, ultra aquesta edició, el seu formidable treball *La lengua poética de Góngora,* que guanyà el Premi Nacional espanyol de Literatura, és un model d'estudi literari digne de tots els elogis. Dámaso Alonso ha aconseguit tan plenament el seu propòsit de fer conèixer Góngora que sovint ens trobem amb esnobs que ens parlen del gran poeta espanyol amb termes esgarrifosos i escarafalls plens de fatxenderia.

Aprofitem el parlar de Góngora per avançar alguna petita mostra de l'antologia que pròximament publicarem en col·laboració amb G. Díaz-Plaja sobre els poetes catalans dels segles XVI i XVII, on dediquem una secció al canonge de la Catedral de Barcelona En Josep Romaguera, poeta imitador de Góngora en català que escriví entre 1680 i 1709. Vegeu-ne, per exemple, uns tercets d'art major, on referint-se a una garsa damunt d'uns núvols, on tant els símils com la construcció de la frase revelen una manifesta influència gongorina:

Garsa de l'aura, resplendent garsota
pendó d'Astrea, timbre a sa grandesa,
vaixells de plomes surca en bella flota.
Almiranta de l'aire a tota empresa,
de galta a marfil brincos asoma,
rasgo del sol en classes de bellesa.
I de Dèlia gentil vano de ploma,
que avivant son donaire i bissarria
meteoros supera i núvols doma...

Vegeu també, sencera, una lira del mateix Romaguera:

Lo silenci profana
animada torba i vivent lira,
i entre rimes ufana,
Filomena del mar, metros respira,
i espargint alegria
accedeix d'Arion la melodia.
En làctea bonança
gosa en lo més atent, major trofeu,
fent gala en la mudança,
violenta Ares al inquiet Morfeu;
dolcíssima pirata:
mata adormint i l'adormit remata.

En la lírica catalana dels segles XVI i XVII trobem alguns casos molt interessants d'imitació de Góngora. Vegeu una dècima de Vicenç Garcia, rector de Vallfogona, que desdiu diametralment de la idea que el poble en té, dedicada «a una dama que patint una gran set li donà son galan un gerro d'aigua»; on és palesa una influència que parteix del poeta andalús en el que fa a la valoració de la imatge:

De la caritat vingui
a conseguir la finor;
puix que he apagat lo ardor
a la que me'l causa a mi;
quan ab son preciós robí
l'aigua ditxosa tocà
ab vislumbres la illustrà
de resplendor carmesina,
fent ab sa boca divina
lo miracle del Canà.

L'acceptació que tingué Góngora entre nosaltres el segle XVII la té també ara, gràcies, aquesta vegada, als treballs del senyor Dámaso Alonso, que ens n'ha donat tan belles edicions i estudis tan brillants.

MARTÍ DE RIQUER

ENIGMAS
HECHAS
para honesta recreacion.
COMPVESTAS
por Alonso de Ledesma,
natural de Segouia.

CON PRIVILEGIO.
En Madrid, Por Alóso Martin.
Año de 1611.

Portada d'un llibre de Ledesma (1)

(1) Unes quantes setmanes enrera, el llibreter Francisco Vindel comunicava verbalment a Francisco Rodríguez Marín i Julio Casares, secretari i bibliotecari, respectivament, de l'Acadèmia Espanyola, de la seva convicció sobre l'autor del fals *Quijote,* i, més endavant, en un diari madrileny ja desaparegut, dedicava dos articles a demostrar la seva tesi. No hem pogut veure el primer article, en el qual, pel que en diu en el segon, defensava que el *Quijote* d'Avellaneda havia estat imprès a Barcelona per Sebastià Cormellas.

En el segon, tot anunciant un llibre documentat per a ús de crítics i erudits, defensava la identificació entre Avellaneda i Alonso de Ledesma, natural de Segòvia (1562-1633), poeta que adquirí gran popularitat en els medis aristocràtics de l'època.

Com que la feina dels qui es dediquen a investigacions de la mena d'aquesta és de treure partit de tot, Vindel acumula proves que ara no tenim temps ni espai de detallar.

D'altra banda, no ens interessa ara dedicar-hi una atenció que més val esmerçar en el llibre en què l'autor de la identificació Ledesma-Avellaneda vol demostrar complidament la seva tesi.

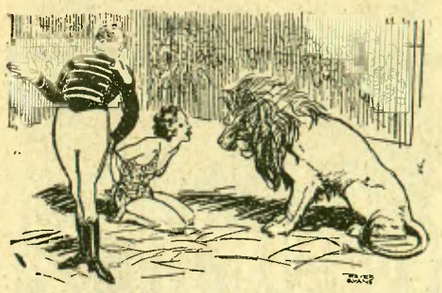

El domador. — La bella senyoreta té un terròs de sucre als llavis, terròs que el lleó li pendrà amb els seus terribles ullals. L'empresa ofereix mil pessetes si algun espectador, dama o cavaller, es presta a fer aquesta performança.

Una veu del públic. — Fet! Feu sortir el lleó!

(*London Opinion*)

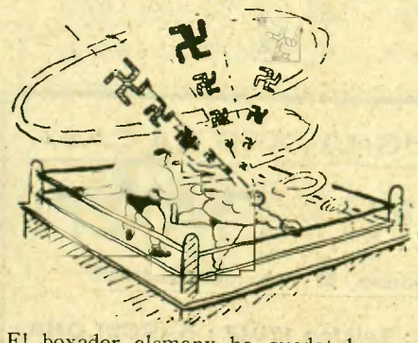

El boxador alemany ha quedat k. o.

(*Everybody's,* Londres)

Fallida de l'instint

El descobriment de l'instint com a força vital és una conseqüència del romanticisme. La llibertat a ultrança que demanaven els romàntics en tots els ordres, era, en aplicar-se a l'ordre moral, una dignificació tàcita de l'instint, de la mateixa manera que la reacció antiracionalista que fou el fonament del moviment romàntic en tots els ordres era la glorificació del mateix instint, sota la forma d'inspiració lliure en l'ordre intellectual.

Passat el furor romàntic, l'instint fou considerat pels naturalistes com un element d'art. De fet, però, ells es limitaren a emprar-lo i a demostrar la seva importància social. No arribaren però a la seva glorificació, a intentar substituir les normes intellectuals per les purament instintives com s'ha fet després.

Algú ha volgut veure en l'impressionisme pictòric i en les seves apologies de la visió instintiva la primera manifestació d'aquesta tendència moderna a substituir la intelligència per l'instint, en tots els ordres socials. Quan la croada en pro d'aquesta substitució ha arribat a popularitzar-se, diversos altres esdeveniments havien preparat el terreny.

L'un fou la guerra, amb l'escepticisme subsegüent sobre el valor real de la civilització europea, que minava les bases de l'intellectualisme rector de la vida social. L'altre, la popularització de les doctrines psicoanalítiques que arribaren a fer creure a molta gent en l'absoluta fallida de la intelligència i de la voluntat com a elements rectors de la vida psicològica individual. Freud i molts dels seus seguidors les havien substituïdes pels instints.

A Anglaterra, país de moral pública rígida, més hipòcrita que real, pàtria del racionalisme modern, segons tradició mantinguda des del segle XVII, la reacció pro-instint havia de pendre un to molt més espectacular i literari que enlloc del món. La religió de l'instint trobà un terreny preparat entre la intellectualitat de la postguerra, i un profeta apocalíptic i enormement suggestiu en el novellista David Herbert Lawrence. Ell i els seus amics donaren a aquesta religió de l'instint una qualitat *intellectual* que la diferenciava d'altres apologies menys acadèmiques.

Tota l'obra de Lawrence no és altra cosa que una llarga protesta contra la civilització present i un cant prolongat de les excellències de l'instint. Ell mateix, enamorat dels primitius, els *instintius* per essència, passà uns anys entre els indis mexicans. Els resultats de l'experiència consignats en les seves novelles de tema mexicà (*El serpent emplomat* per exemple i algunes novelletes) no corresponen a la seva actuació personal. Lawrence, tot i haver trobat la gent que vivia lliurada a l'instint, en comunió amb les forces de la naturalesa, retornà a la civilització.

En 1933, Aldous Huxley, el gran amic de Lawrence, emprengué un viatge a Mèxic i l'Amèrica Central. El record de Lawrence sembla que fou un dels motius que el portaren a fer-lo, i l'experiència del viatge sembla confirmar-ho. Almenys el que ens conta en el seu llibre *Més enllà de la Badia de Mèxic* (*Beyond the Mexique Bay,* The Albatross Library), fruit d'aquest viatge, ens fa pensar que Lawrence, citat expressament allí, fou una de les causes que portaren Aldous Huxley a enfrontar-se directament amb aquell món on predominaven els instints.

Huxley ens confessa el fracàs d'aquelles teories que cantaven les excellències de l'instint. Els primitius el fan sentir-se *inconfortable* i meditant sobre l'experiència mexicana del seu amic Lawrence, es desentén de les seves simpaties per la religió de l'instint. El *gran mar de la sang viva* de què parlava Lawrence, no el convenç quan s'hi troba abocat, com no havia convençut l'autor de la frase. Malgrat els seus desigs de creure en les excellències de la sang, el mateix Lawrence dubtava ben sovint. La civilització podia més que les teories.

I Huxley ens explica el perquè d'aquesta posició:

«Els homes han de treballar pel progrés mental i material, i quan l'han aconseguit, per tal d'aprofitar-se'n han de renunciar a privilegis de què eren hereus abans d'aconseguir el progrés.»

«El pas del primitivisme a la civilització, de la sang a l'esperit, és un progrés que té un preu fixat; sense descomptes per a ningú, ni per als clients més intelligents. Un cop, vaig creure que el pagament podia evitar-se, o reduir-se en gran part; que era possible d'aconseguir el millor d'ambdós mons. Però això crec que fou un error. El preu que cal pagar per la intelligència i per l'esperit, no pot reduir-se.»

«Quan l'home esdevé un ésser intellectual, paga els seus nous privilegis amb un tresor d'intuïcions, d'espontaneïtat emocional, de sensualitat lliure de tota consciència. En la pràctica troba que és pràcticament impossible de retornar els nous privilegis o d'acontentar-se amb el primitivisme amb què ha pagat aquells.»

«La captivitat humana, amb paraules de Spinoza, és el preu de la llibertat humana. Els avantatges del primer estat són incompatibles amb els del segon. Hem d'acontentar-nos amb pagar, i amb seguir pagant indefinidament, el preu irreduïble de les coses que havem escollit.»

Que és tant com reconèixer el fracàs sentimental i intellectual, per utòpiques i fora de lloc, de totes les apologies de l'instint que s'han fet en els darrers anys.

RAMON ESQUERRA

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Homes de lletres, homes d'afers

Un home de lletres com Balzac omple full darrera full, ven el seu manuscrit a un editor i viu dels diners guanyats «amb la suor de la seva ploma». Avui, això ens sembla natural. Al segle XVII, pel contrari, la situació de l'escriptor era ben diferent: un príncep o algun altre membre de la noblesa li atorgava una pensió. Voltaire adquirí la seva fortuna — una de les més considerables que un literat hagi posseït mai — gràcies a pensions i altres avantatges deguts a la seva posició social. Frederic el Gran, per la seva sola banda, li concedí un vitalici de 20,000 lliures.

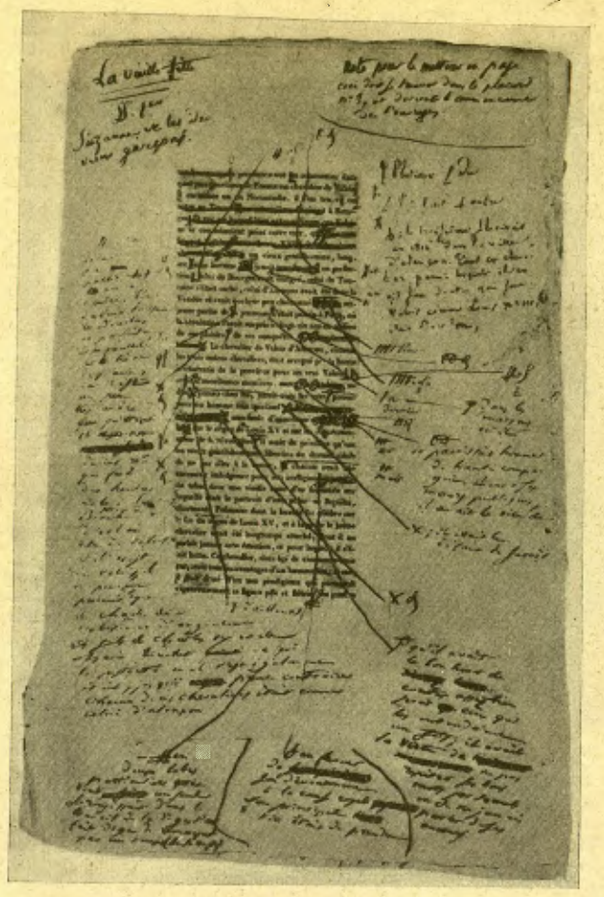

Una prova de «La vieille fille» corregida per Balzac

En la segona meitat del segle XVIII, la situació canvià totalment. L'escriptor esdevingué burgès; fa tractes amb el seu editor, a tall de comerciant. Aquest estat de coses s'estabilitzà, de fet, des del moment en què els drets de l'autor i de l'editor foren protegits per la llei.

LA FORTUNA DE GOETHE

Després de l'èxit de *Werther,* el públic alemany reclamà insistentment una edició completa de les obres de Goethe. Però aquest no estava disposat a satisfer aquesta demanda. L'editor berlinès Himburg s'aprofità aleshores de «les lentituds del mestre». Un bon dia, Goethe rebé, amb viva estupefacció per part seva, alguns exemplars de les seves obres completes. L'editor, després d'haver obrat pel seu compte en aquest afer, encara es vantava, amb una certa impertinència, en una carta adreçada a Goethe, del servei que així acabava de fer al públic... i, per acabar, oferia de trametre a l'autor de *Werther,* a títol de recompensa, algunes porcellanes de Berlín. Però Goethe no estigué badant sempre. Onze anys més tard, venia a l'editor Cotta els drets d'una primera edició de les seves obres completes, en dotze volums. Aquest contracte sols era vàlid per vuit anys, i li reportà 10,000 escuts. En 1816, cedí els drets sobre la segona edició, en vint volums, per 16,000 escuts. Aquest contracte, com el primer, només era vàlid per vuit anys. Passat aquest termini, l'autor havia de cobrar 60,000 escuts i a més a més es reservava la facultat de reclamar 60,000 escuts més si el tiratge passava de 40,000 exemplars. Sabem, pel balanç de les edicions Cotta, que Goethe, de 1795 a 1832, obtingué la suma respectable de 133,000 escuts. I després de la seva mort, la seva família percebé encara 155,000 escuts.

El mateix editor pagà a Schiller 91,000 escuts per les seves obres completes.

STENDHAL I BALZAC

Al costat d'aquestes xifres imponents, els guanys literaris de Stendhal ens semblen bon xic magres. La suma total s'eleva a 9,200 francs. Tenint en compte les pèrdues sofertes al començament, es constata, amb una certa malenconia, que Stendhal guanyà, durant vint-i-dos anys d'una tasca acarnissada, 5,700 francs pel conjunt de la seva producció literària.

Els guanys de Balzac foren molt diferents, però no sabé aprofitar-se gaire de la seva riquesa; d'altra banda, l'estat caòtic de les seves finances s'ha fet quasi proverbial. De totes maneres, a partir de 1830, Balzac percebé grans quantitats. Només per l'any 1840, els seus honoraris s'elevaren a 150,000 francs. Malgrat això, aquest mateix any, va veure's obligat a confessar a Mme. Hanska que no havia pogut escriure-li més sovint per manca de diners per a franquejar les seves cartes (*sic*!). I, a despit d'uns tals guanys, tota la seva vida fou víctima dels creditors.

VICTOR HUGO, «L'HOME ASSENYAT»

Victor Hugo, a l'inrevés, tenia una concepció de la vida diametralment oposada a la de Balzac. Des del començ de la seva carrera, tingué la seva manera de viure, ben seva. Publicà una sàtira i una oda a expenses seves, cosa que li produí 880 francs. Amb aquests diners va viure tretze mesos. Durant aquest temps, escriví *Han d'Islàndia,* i el va vendre per 1,000 francs. Amb aquests 1,000 francs, va casar-se. Però això només era el començament.

En 1845, explica que en els vint-i-vuit anys de la seva carrera literària, la ploma li ha reportat 550,000 francs. Poc després, la seva fortuna rebé un fort sotrac — i fins fou quasi destruïda — pel cop d'Estat. Exiliat a Bèlgica, es veu reduït a una existència de les més modestes. En 1852, escriu des de Brusselles: «Cal que visqui estoic i pobre i dir a tothom: No tinc necessitat de diners; puc esperar, ja ho veieu... Tinc ací un catre, una taula, dues cadires... Visc amb cent francs al mes. Heus ací el pressupost diari: lloguer, 1 fr.; dinar (una tassa de xocolata), 0'50 fr.; sopar, 1'25 fr.; foc, 0'25 fr. Això fa 90 fr. cada mes. El sobrant (10 fr.) és per a la bugadera, propines, etc.» Com estranyar-se, amb uns principis així afegits a l'èxit d'*Els Miserables,* que Victor Hugo arribés a refer la seva fortuna? Els preus que els editors es van veure obligats a pagar-li no han estat sobrepassats per cap altre escriptor. Us quedeu bocabadat llegint l'estupefaent balanç establert, l'11 de novembre de 1868, per Victor Hugo en l'exili. Posseïa, a Bèlgica, trescentes accions del Banc Nacional, la renda de les quals s'elevava a 35,000 francs per any; a Anglaterra, un capital de 425,000 francs, constituït per la venda dels seus darrers manuscrits, li donava 12,500 francs anuals. Cobrava, de França, 1,000 francs anuals com membre de l'Institut. Només Walter Scott podria rivalitzar amb Hugo: les sumes guanyades per la seva ploma li permeteren de construir-se un castell a Escòcia.

DUMAS PARE I GEORGE SAND

El dependent d'escriptori Alexandre Duma visqué amb 125 francs mensuals. El triomf de la seva primera obra, *Enric III,* transformà radicalment la seva situació. Se'n vengué l'original per 6,000 francs. Amb aquests diners, començà per pagar els seus deutes, installà la seva mare malalta en una planta baixa amb jardí i ell llogà i amoblà un piset. Mitjançant 1,800 francs, pagats al comptat, estipulà un tracte per un any amb el Café Desmares; el propietari li donà, en canvi, 365 tiquets de dinar i de sopar, vi a part. Per desgràcia, poc temps després d'aquest arranjament... genial, l'establiment féu fallida. Per la seva segona obra, *Cristina,* el llibreter Barba li lliurà 12,000 francs.

Aquests debuts eren realment dels més brillants. No obstant, George Sand quasi arribà a sobrepassar el seu cèlebre contemporani. En 1832, després de l'aparició d'*Indiana,* va rebre temptadores proposicions de tots costats. «Vendré la meva pròxima novella per 4,000 francs. La *Revue de Paris* i la *Revue des Deux Mondes* s'han disputat el meu treball. A l'últim, m'he lliurat a la *Revue des Deux Mondes* per una renda de 4,000 francs: cada sis setmanes, trenta-dues pàgines escrites.» Doncs bé, quatre anys més tard, George Sand tenia amb l'esmentada revista un deute de 10,746 francs i 35 cèntims. Sabem, gràcies als llibres de caixa de la revista, que George Sand havia agafat el costum d'adreçar a l'administració la seva modista, el seu carboner i fins la seva minyona, perquè el caixer els pagués el compte. I, en efecte, la complaença arribà fins a l'extrem de pagar íntegrament els deutes d'aquesta original dona de lletres.

* * *

Aquestes poques xifres, recollides per ci per lla, ens revelen detalls força curiosos. Els guanys literaris — verament escarransits — de Stendhal s'oposen estranyament a les sumes gegantines guanyades per Victor Hugo. I quin sorprenent contrast entre el preu boig de 10,000 lliures satisfetes per una novella — certament interessant, però sense gran valor literari — i el servei de porcellana generosament ofert a Goethe com a retribució de les seves obres completes!

MARIANNE BEAUGRAND

(*Copyright by Agence Littéraire Internationale*)

—Les nenes no miren les estàtues!

—Oh, mamà, si hagués estat la d'un home, no l'hauria pas mirada!

(*Gringoire,* París)

LES ARTS I ELS ARTISTES

Pintura falsa

El mes de febrer de l'any passat, Jean-Charles Millet, nét de Joan-François Millet, el pintor de *L'Angélus* i de *Les glaneuses*, era condemnat pel tribunal correccional de Fontainebleau, junt amb el pintor Cazot, a les penes de sis mesos de presó i pagament de cinc-cents francs. Era el càstig d'haver falsificat aquest darrer un quadro—el *Vanneur au bonnet rouge*—i el primer la signatura del famós paisatgista de Barbizon. La 9.ª Cambra d'apellació ha ratificat recentment l'anterior sentència; motiu amb el qual potser torna a tenir una certa actualitat el tema inesgotable de les mistificacions artístiques.

La vista de l'afer Millet descabdellà davant el tribunal belifontà un seguit d'incidències i d'embolics plens de facècies i de murriesca, a posta per a engrescar el més entremaliat vodevilista. Recordarem, només, amb un croquis sumari, l'episodi central d'aquella farsa còmico-burlesca: un dia es presentava a casa l'hereu Millet, a Barbizon, el gentil poblet tocant Fontainebleau, un cavaller correctíssim pregant-li de certificar l'autenticitat d'una tela del seu avi, per tal de poder-la vendre amb totes les garanties. J.-Ch. Millet exigí que la pintura restés uns dies dipositada a casa seva, car li calia examinar-la a consciència abans de lliurar el certificat. Quan, passat el temps convingut, el propietari del quadro anà a recollir-lo, es trobà que Millet l'havia cedit a la banca de Fontainebleau com a garantia d'un préstec d'alguns milers de francs. Denúncia del robatori amb abús de confiança, escàndol, procés. Ecos, comentaris i intervius de premsa, amanits per aquella complaença espectacular amb què solen ésser explotats els afers tèrbols pels diaris de França. Al cap de poc, l'acusació retirava els càrrecs per haver-se establert un acord entre les parts en litigi. Entretant, la pintura, profusament reproduïda per tots els rotatius, era fàcilment venuda a bon preu a un amateur, gràcies a aquella exagerada publicitat gratuita. Acusador i acusat que, com pot suposar-se, anaven d'acord des del primer moment, es repartien un magnífic benefici.

Llur satisfacció, però, no durà gaire. L'obra es descobria com a falsa i els dos còmplices eren demandats judicialment per falsificació i estafa. I, darrera aquesta ensopegada, es produí un diluvi de denúncies similars, enllaçades com els típics entrellats de cireres. Durant un seguit d'anys, el nét Millet havia convertit el taller de Barbizon en una mena de corn de l'abundància d'on brollaven a raig fet petites notes de color, dibuixos i apunts de l'avi illustre. I el pitjor és que els marxants d'art que adquirien aquests productes destinats a l'entabanament del colleccionisme incaute coneixien perfectament la impostura, car, altrament, no els haurien pas pagat amb quantitats oscillant entre vuitanta i dos-cents francs; ridículament per sota dels grassos preus que obtenen normalment en el mercat les produccions de J.-F. Millet, tal volta per a aconsolar-lo *post mortem* d'una vida corcada de privacions i d'estretors.

Entre els infinits trucs utilitzats pels falsaris d'art, el cas Millet no és pas el primer exemple en què aquests s'han valgut de l'escàndol públic com a instrument de propaganda i, alhora, de protecció contra la malfiança que, en principi, precedeix tota adquisició d'obres importants. Anys enrera, hi havia hagut ocasió de repetir aquesta jugada: arribava a un port dels Estats Units un fals Rafael o un fals Watteau amb la signatura prestigiosa ingènuament dissimulada sota retocs al tremp. Simultàniament, la duana rebia una denúncia anònima. I la notícia de la retenció de la tela junt amb la de la multa imposada al destinatari era precisament l'esquer calculat per a fer aparèixer les belles ofertes. En una certa ocasió, però, l'obstacle aranzelari actuà indirectament com a descobridor del frau. Per a satisfer segurament alguna fallera de nou ric, des d'Amèrica s'encarregà a uns antiquaris francesos especialment coneguts per llur manca d'escrúpols, d'escollir i d'enviar una pintura antiga italiana; amb la consigna de trobar el mitjà de passar-la per la duana ocultant-ne la vàlua. Els antiquaris expediren el quadro després d'haver-hi fet pintar a sobre un vulgar retrat de personatge oficial. Conjuntament, trametien el líquid idoni i les instruccions per a servir-se'n quan calgués eliminar aquell camuflatge. Fos que la fórmula en qüestió es revelés massa eficaç, fos que les instruccions no fossin ben ateses, el cert és que, fregant, fregant, no sols desapareixia el personatge sinó també la composició italiana del seu darrera, quedant finalment en descobert... un panorama de l'Exposició de 1878!

Les mistificacions d'art s'operen en gran escala en tota mena d'objectes, esmerçant tant d'enginy en llur creació com en els mitjans de despistar les suspicàcies del comprador eventual. Enterrar monedes prèviament rosegades per un àcid; incrustar, amb l'ajut de morters especials, escuts i medallons de pedra o de terra cuita en murs històrics en liquidació, és la infància de l'ofici. De vegades, l'habilitat dels falsaris ateny un virtuosisme que ha arribat a crear greus conflictes entre la gent millor preparada per a combatre'ls. Quantes vegades s'ha comentat l'aventura del memorable ceptre de Carlemany que Napoleó duia a la mà el dia de la consagració imperial i que no era sinó una vara de xantre del segle XV astutament maquillada? Força més a prop nostre, és ben fàcil recordar el cèlebre afer de la tiara de Saitafarnes comprada pel Louvre, autentificada solemnialment pels experts — sense excloure el de més prestigi en aquell moment, Salomon Reinach—fins a revelar-se com una simple imitació realitzada, això sí, amb una traça perfecta. I ningú no ha oblidat aquelles excavacions de Glozel que, fa ben pocs anys, dividiren en dos bàndols plens de passió les primeres autoritats internacionals en prehistòria.

Com a contrapartida, la prudència estimulada per aquests i altres molts casos d'enganys finíssims, ha malbaratat sovint ocasions excepcionals ofertes a l'amateur. Abans d'anar a enriquir el museu del Louvre, l'arxifamosa escultura fenícia coneguda correntment per *La Dama d'Elx*, veritable peça única i, per tant, sense preu, féu una estada a Barcelona sense que cap dels més entesos colleccionistes de la ciutat (entre ells el meu pare, Sebastià Junyent) accedís a adquirir-la per tres mil pessetes. La mateixa raresa de l'objecte; les circumstàncies de la troballa, deguda a l'encallada fortuïta de la rella d'un pagès, i el fet d'haver

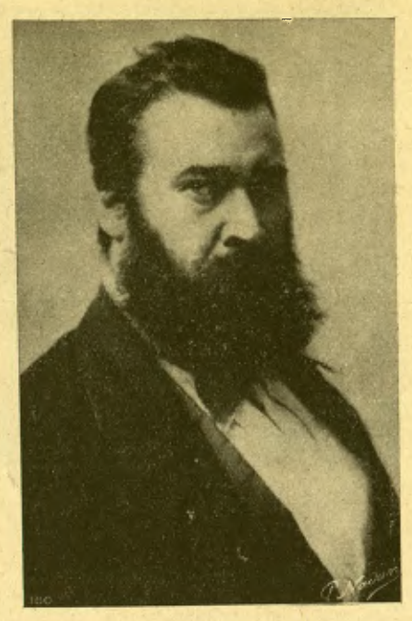

J. F. Millet

aparegut en terres llevantines, regió on han florit els més llestos mistificadors peninsulars, els va fer témer de caure en un parany.

Es, però, en el clos de la pintura on la gitaneria comercial ha tingut durant molt de temps més camp per córrer. Ara que, en l'actualitat, aquest camp s'ha reduït considerablement. En els casos més dubtosos, com ara el d'obres de deixebles o de seguidors d'un mestre clàssic i atribuïdes a aquest, darrera l'examen visual de l'expert queden encara els recursos dels laboratoris especials amb llurs grans ampliacions fotogràfiques, proves a la claror opalina i a la llum rasant, assaigs químics i raigs X. Aquest darrer mitjà és particularment útil per a precisar els fragments retocats o restaurats, car les terres naturals o cremades i els òxids metàllics mòlts i preparats en els tallers antics ofereixen a l'anàlisi radioscòpica una opacitat que no tenen els colors fabricats per la nostra química industrial.

Pel que fa a la imitació moderna de pintura antiga, per hàbil que sigui, qualsevol antiquari intelligent pot descobrir-la amb poc esforç d'ençà que es coneix bé la diferent resistència de la matèria pictòrica més o menys recent i de la que ha estat endurida pel pas dels segles a l'acció de líquids no pas gens misteriosos. Aquest gènere, doncs, en general és destinat als desorientats i als ingenus que encara creuen a ulls clucs en la ganga d'adquirir per uns pocs milers de rals un Greco o un Rubens que els proposa un corredor trapella.

Jo he conegut un honrat i pintoresc artesà del ram. Com que el reglament del Louvre prohibeix als copistes de vendre o d'emparaular llur treball dintre el museu, un d'aquests pacients sirgadors, al cap d'alguns dies de veure'm passar pel seu costat, m'allargà furtivament una cartolina de reclam que hauria fet la felicitat de Rafael Moragas. L'imprès sobre l'adreça deia així mateix: *J... F... Copista d'art antic. Especialista en Giocondes.* I indicant amb la mà la còpia quasi llesta, m'informà:

—Aquesta és la que fa trenta-sis.

Sens dubte endevinà la meva sorpresa pel fet que, darrera l'experiència adquirida amb aquella desaforada fabricació a la cadena de somriures de Monna Lisa, un hom només reeixís la mediocre feina que tenia plantada al cavallet, perquè cuità a confessar:

—N'estic tan avorrit que cada vegada em surt pitjor. D'altra banda, el client la vol així.

Als pocs minuts, en ple pendís de la confidència, el bon home es va creure obligat a parlar-me de la seva edat d'or:

—Els temps són negres i només s'aguanten les porqueries. Ah, m'haguéssiu vist anys enrera, cap allà el 25! Treballava com un negre en un gran taller, amb quinze o setze pintors més. Jo era l'encarregat de fer els Corot. N'enllestia un cada setmana, dels de contrallum, a vuit-cents francs la peça. Després, els turistes americans els compraven com a panets per les rebotigues, a vuit i a deu mil...» I es veia que, només de pensar-hi, se li feia salivera.

Haureu remarcat que així que es toca el tema de la pintura falsa cal fer sovint referència als Estats Units. No obstant, tothom sap que el país de Babbit, no sols ha anat acumulant una bona part de les millors obres que formaven el vell patrimoni artístic europeu (recordem, només, les emigrades de Catalunya, via Deering), sinó que compta amb un nucli competentíssim d'arqueòlegs, d'historiadors d'art i de tècnics especialitzats. Però és que, al marge d'aquests valors incontestables, el característic tarannà del pervingut transoceànic ha obtingut que, particularment durant les èpoques en què el dòlar ha dringat enjogassadament entre els vapors del *boom*, fos també batut allí el rècord de les adquisicions incontrolades i fantasioses. Així, podria dir-se que no ha pas pecat d'exagerada la dita maliciosa d'un conegut expert: «Es coneixen actualment uns cent-vuitanta Rembrandts, dels quals cinc-cents són a Amèrica».

ALBERT JUNYENT

El patrimoni artístic de Catalunya

El patrimoni artístic català: heus ací una de les preocupacions d'aquests dies.

Creiem tenir l'obligació, en la nostra comunicació setmanal amb els lectors, de reportar notícies exactes sobre aquest afer, redactades amb l'esperit de collaborar a la tranquillitat pública pel que es refereix al balanç esmentat.

Però encara no és possible tenir prou elements de judici ni referències prou satisfactòriament exactes sobre aquesta qüestió important.

El valor que puguin tenir les referències de testimonis, per més oculars que es diguin i per més objectius que es creguin, no pot ésser admès sense un control ponderat acuradament. Hem recollit massa versions distintes d'uns mateixos fets perquè puguem, en les actuals circumstàncies, refiar-nos de les referències.

Més endavant, quan la revolta hagi estat finalment esclafada i la tranquillitat dels esperits substitueixi a la tensió obligada en què els fa viure la criminal obstinació dels sublevats, es podrà fer una recensió exacta del patrimoni artístic català.

A més a més, pel que fa als guanys d'aquest, no estan encara degudament catalogats. De totes maneres, esperem donar aviat — ja que un catàleg detallat fóra impropi d'aquesta publicació — àmplies referències de la quantiosa sèrie de troballes i d'incautacions que permetran el gaudi per tothom d'innombrables riqueses, moltes de les quals potser no haurien estat mai conegudes ni exhibides, que ara trobaran en els Museus de Catalunya les garanties d'una bona guarda i conservació, així com la possibilitat d'enriquir la cultura general.

Donem a continuació, a títol preliminar, una simple relació de les més importants col·leccions que, gràcies sobretot al govern de la Generalitat de Catalunya, seran ara patrimoni comú de tots els ciutadans.

Col·lecció Muntadas: retaules gòtics, estatuària gòtica i romànica, mobiliari, joies, etc.

Col·lecció M. Rocamora: indumentària.

Col·lecció A. Rocamora: vidres i pintura moderna.

Col·lecció T. Amatller: Vidres i retaules gòtics.

Col·lecció Bertran i Musitu: pintura, ceràmica i mobiliari.

Col·lecció Mansana: art oriental.

Col·lecció Macaya: vidres.

Col·lecció Espona: art romànic i gòtic.

Col·lecció ex-baronessa de Maldà: gobelins, ventalls i porcellanes.

Col·lecció J. Andreu: pintura dels segles XVI i XVII.

Col·lecció Tecla Sala: retaules, talles i pintura dels segles XVI i XVII.

Col·lecció Joan Andreu: pintura i tapissos.

Col·lecció Dalmases: pintura, un altar gòtic de campanya i tapissos.

Col·lecció Ventosa i Calvell: pintura.

Col·lecció ex-comte de Vilanova: armes antigues.

Lliurada pel Partit Comunista: Col·lecció Güell, de talles religioses i pintura.

Lliurada pel Comitè Peninsular de la F. A. I.: Col·lecció Cambó, de pintura clàssica i moderna.

E. F. G.

Francesc Almuni

Potser sí que sóc badoc de mena — bon barceloní al capdavall — i que tinc engrescaments immotivats. Potser sí. Però potser no. Perquè el cas és que si he passat sempre de llarg davant la cosa novíssima quan de novíssima ha quedat petrificada, inanimada i fins i tot absurda, el dia que m'he aturat davant d'alguna cosa, sempre ha resultat clàssica o classicitzant. I d'aquí sospito que vindrà un dia o altre el dicteri de badoc que m'hauré guanyat amb les meves raríssimes incursions a la setena plana. Un dia era Joan G. Junceda que se m'enduia; avui se m'enduu Francesc Almuni. I per contrast, potser.

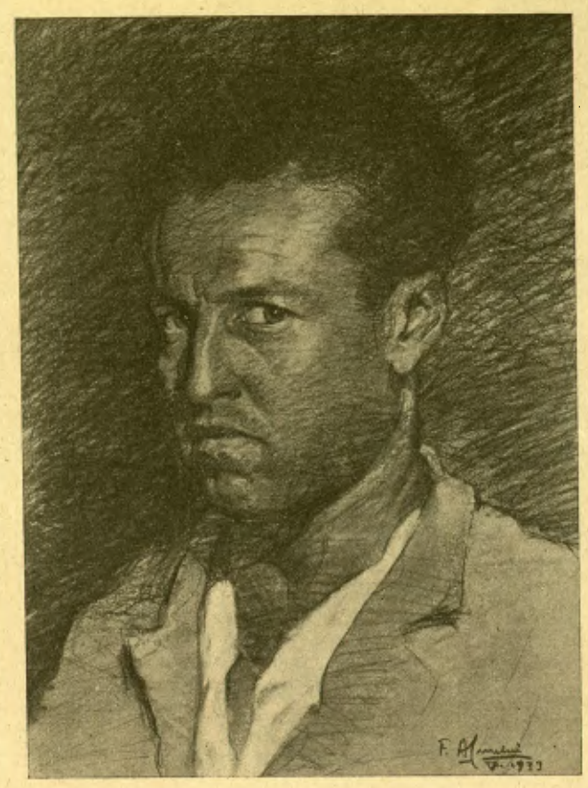

Francesc Almuni — Autoretrat

Segurament. Deu ésser per contrast, a desgrat del parentiu. Hom mira una ploma de Francesc Almuni i va per dir: «Ah, mira quin Junceda! Però aquestes ratlles... aquest patetisme... ep! que això no és Junceda.» I no és Junceda, realment. Es Almuni. Es una altra personalitat. Es tota una altra personalitat, ben acusada, ben definida. Es Francesc Almuni.

El primer gest d'admiració que li he dedicat data d'uns quants anys: de quan ni ell ni jo no ens afaitàvem i érem condeixebles. Per mi i per tants d'altres que en aquest ram no hem fet res de bo, llavors Almuni ja ens feia respecte; dibuixava i pintava amb una nitidesa extraordinària, venia a ésser el capdavanter, el *cas* de l'escola, però amb no massa desproporció perquè arribés a convertir-se en patum, que és la desgràcia que acostuma a passar als prodigis primerencs. Després el vaig perdre de vista fins que el vell impressor de Sants, Innocent Porcar, edità el pulcríssim *Sans nou i Sans vell*. Almuni hi té una illustració que fa de fons a uns versos de Pere Riera — el vell poeta virtuós del sonet — en la qual es veu la grapa i els vint anys de l'Almuni. Junceda? Sí. En l'alludida illustració la influència, el mestratge de Junceda — moltes vegades imitat, no gaires estudiat — es revela tant al primer cop d'ull com al segon. Al cap de deu anys he tornat a trobar el Francesc Almuni, i aquesta vegada, per mi, amb la batalla per la personalitat ben guanyada.

Ja no és aquella suavitat de dicció, aquella franciscana recreació de l'obra de Junceda, el que trobem en la de Francesc Almuni. Damunt el verisme, damunt la sinceritat de la plasmació, aleteja la confessió artística, el credo estètic que dóna vida a un món fantasmagòric, de vegades tètric, de vegades simplement dantesc, del qual entren i surten, en lluita constant, volums i masses, i horitzons i primers termes.

Poc sol, en les composicions de Francesc Almuni. Molta boira, en canvi. Boira densa, que es palpa, que de vegades es cabdella en nuvolades plúmbies i després es deixata en plugim llefiscós o en aigua i aigua i aigua, tota una cortina d'aigua que s'esfilagarsa damunt uns quants pujols i un escampall de cases misèrrimes. No sé si arribaré a saber mai per què m'han impressionat tant aquells quadros que té Almuni a la seva saleta; aquells bous sota la pluja, aquell viàtic a muntanya i de nit, aquell campanar que punxa els núvols, aquell amuntegament de trespols i teulades en un cop de puny de poblat misèrrim. No sé per què m'han arribat a impressionar. Però sé que m'han impressionat. I ara que en parlo i la patètica processó de negros i de grisalla i de focs follets passa i repassa davant meu, encara en sento tota l'esgarrifança. Em fa posar trist. El sol, l'alegria, el vessament de claror i d'optimisme és absent de les obres de Francesc Almuni. Perquè Francesc Almuni veu així el paisatge de la muntanya i no pot expressar-lo d'altra manera si no vol trair-se.

Que és cas! Trair-se! Ací teniu el seu autoretrat. Semblança? Absoluta. I amb tot, quin frenesí, quina abundor de ratlles i més ratlles, quina nerviositat, quin delit de cercar el tret psicològic, de trobar-lo, de plasmar-lo! L'autoretrat és reeixit. Reeixidíssim. La gran llàstima és que el lector no pugui veure'l en l'original, perquè és bo de veres. La gran llàstima és que el lector no pugui enfilar-se fins aquella saleta temptadora i deixar-se endur per la desfilada grisa i negra, negra i grisa de la misèria i de la poesia amarga del paisatge.

Hi ha una altra gran llàstima, també, i és que Francesc Almuni no s'hagi atrevit, encara, a aplegar les seves obres més representatives per a oferir-les a un públic que, si el coneix, només és gràcies a quatre coses esparses entafurades entre les planes d'algunes publicacions que aviat començaran a ranciejar. Aquesta, aquesta és la gran llàstima. Perquè destapar-se un cop l'any i concórrer als Salons de Montjuïc i de Primavera, no és, com si diguéssim, perdre l'anonimat, encara que de resultes la Generalitat hagi adquirit una de les obres exposades. Hi ha molts vels encara, i una exposició és segur que els esquinçaria.

JOSEP MIRACLE

Un nou procediment de gravat

Paul Weiss, gravador, deixeble d'Henry Royer, ha trobat un nou procediment per a la reproducció d'imatges mitjançant un preparat que es presenta en tub com els de colors per a pintar.

Heus-en ací la tècnica:

1. Sobre un paper de color clar, dibuixar el que es vol tractar.

Un gravat de Paul Weiss pel seu procediment

2. Aplicar sobre el dibuix la fulla de gelatina preparada.

3. Pintar sobre aquesta gelatina, amb el color Weiss, el tema, tal com se'l vol veure reproduït en la impressió, amb tots els valors i detalls amb la tècnica habitual.

4. Acabada la pintura sobre gelatina, la planxa està a punt per al transport (fals calc) sobre zinc o pedra (el zinc i la pedra granelluts van millor que polits).

5. El fals calc operat sobre la pedra o el zinc és passat al talc i després cobert amb la preparació. Aquesta preparació àcida, anàloga a la preparació dels litògrafs, no grava pròpiament parlant, però «obre el gra». Té per objecte posar la pedra o el zinc en disposició d'acceptar l'aigua i expulsar els cossos grassos, com la tinta d'imprimir, que s'aplicaran sobre la part dibuixada.

6. Després d'assecar—pot fer-se amb aire calent—, la composició està a punt de rebre la tinta. Es mulla amb aigua lleugerament engomada o glicerinada, s'esborra amb precaució amb essència de trementina i s'entinta amb roleu d'impremta. Aleshores apareix la composició.

7. Després d'assecar, es passa talc i goma. La planxa està a punt per al tiratge (potser és preferible guardar el zinc o la pedra i no fer el tiratge sinó sobre reports).

El procediment, diuen, és d'una fidelitat remarcable, i és possible el retoc des del començament a la fi de l'operació. Sobre la gelatina, s'esborra amb un drap net mullat de benzina; sobre la planxa, gratant.

El procediment dóna a la composició un gra semblant al de la litografia

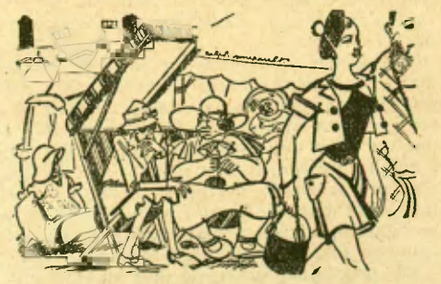

—Això del *short* trobo que treu tot encís femení...

(*Le Petit Parisien*)

—Voleu veure la foto que he fet de vós i la vostra senyora?

—No és la meva senyora!

—Així, potser voldríeu comprar-me el negatiu?

(*London Opinion*)

FITO
CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

"La pobra dona que sóc"

(*Ve de la pàgina* 4)

»Aquestes mentides li van fer d'allò més mal, i, de tornada d'Europa, li va costar molts diners i temps «neutralitzar-les».

LA CURSA MORTÍFERA A LA GLÒRIA

—Em parlàveu d'haver esguerrat la vostra vida, de no haver aconseguit ni la satisfacció artística, ni diners, ni la glòria. Si el que us fa desgraciada és l'existència esgotadora de les estrelles de Hollywood, per què no veniu a rodar a Europa? Els estudis suecs, francesos, alemanys o anglesos us rebrien amb els braços oberts.

—Respondré alhora a les vostres dues

En el film suec «Gosta Berling»

preguntes. No són els diners, que no m'han temptat mai gaire, ni els sous regis, el que em reté a Amèrica. Però rodar un film a Europa és, en la majoria dels casos, perdre les nou desenes parts del seu públic. Potser és un prejudici o una idea fixa, però quan un o una artista de Hollywood va a rodar a Europa, es té la impressió que ho fa perquè ja no troba contracte a Amèrica. I és sabut que entre els qui han deixat Hollywood per anar a Europa, ben pocs hi han tornat.

—Però, així i tot, vós hi sou i us hi quedareu encara per temps. Per què no heu d'estar contenta i feliç.

—La cursa contínua a la glòria és una cursa mortífera. I quan se sap que tard o d'hora caldrà... «desaparèixer», és difícil d'ésser feliç. Estimo l'art i l'odio al mateix temps.

«TINC POR DE LA VELLESA I VOLDRIA ÉSSER ESCULTOR O ESCRIPTOR»

—Voldria tenir un ofici més «assenyat» en què l'edat, la vanitat, la publicitat i les intrigues no comptessin tant. Voldria ésser escultor o escriptor per a poder prescindir de tothom i treballar, retirada en un recó

Greta Garbo arriba en 1925 a Hollywood

de Suècia o en una illa de l'Oceà. Aleshores sabria, o almenys ho esperaria, que la meva obra durarà i serà enterament meva. Ara depenc de mil altres éssers humans i de mil circumstàncies, he de tenir por de l'esdevenidor, de la vellesa, dels meus enemics, dels meus amics.

—Sens dubte és a causa de la vostra tendència a la misantropia que de tant en tant s'anuncia que esteu a punt d'abandonar el cinema.

—Això són maniobres de xantatge de les quals us parlava fa un moment. No crec que pogués viure mai sense el cinema. Mireu, crec en la fatalitat i penso que no és pas un atzar que jo hagi vingut al món ara i no deu mil anys enrera. Sóc, com es diu, «un producte» de la meva època, i no hi ha dubte que si hagués estat javanesa o senegalesa, hauria trobat igualment el meu camí en el film.

«A propòsit d'això, no puc oblidar una escena a la qual vaig assistir un dia a Hollywood, quan en una *soirée,* un periodista vingué a interviuar un grup de cineastes, entre els quals hi havia Ernst Lubitsch i Charlie Chaplin, i els formulà la pregunta de reglament: «Què faríeu si el cinema encara no s'hagués inventat?» «L'inventaria!», respongué, sense vacillar, el cèlebre postor en escena. «I vós, Mr. Chaplin?», preguntà el repòrter. «Esperaria que Mr. Lubitsch l'inventés, i després, faria com ara: seria Charlie Chaplin.»

«He d'afegir que Chaplin m'ha pispat la resposta...

K. W.

(*Copyright Opera Mundi*)

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723

BARCELONA

EL MOMENT ACTUAL

Com el veu D. A. Santillán

No és cap tasca fàcil trobar, en els actuals moments, un dirigent polític o sindical i retenir-lo durant mitja hora, perquè faci declaracions. Aquest és el cas amb el dirigent sindicalista, representant de la F. A. I. en el Comitè de les Milícies i membre del Consell d'Economia, D. A. Santillán. Cau sobre d'ell la tasca, feixuga i inacabable, de l'organització de les milícies que van al front d'Aragó i les que s'embarquen cap a Mallorca. Donats els elements de què es disposa, excés d'entusiasme, improvisació d'una tècnica, organitzar milícies no és cap feina dolça. El «comandant» de Pedralbes, com he sentit que nomenen Santillán, em rep, finalment, després de diverses i llargues citacions frustrades, en un recó de l'ex-Capitania, que molt aviat serà el seu despatx, i es disposa a contestar-me unes preguntes que van sortint al vol de la conversa.

—L'objectiu principal, el que ens preocupa per sobre de tots els altres, és l'aixafament complet del feixisme. En aquest punt els anhels i les coincidències són unànimes. Penseu que en aquest moment, jugant la carta del feixisme a Espanya, s'hi troben uns interessos formidables que poden decidir, a tot el món, el progrés o l'anihilació del proletariat. Per això la responsabilitat, en l'ordre hispànic i internacional, es pot dir que és incommensurable. Hem promès que aixafaríem el feixisme i ho farem. Per la C. N. T., batre'l en el seu reducte de Saragossa és una qüestió d'honor. Des de fa algun temps, Saragossa era l'orgull de la C. N. T. Feu-vos càrrec, doncs, que a Saragossa hi haguéssim anat tots, si les exigències de la reraguarda no imposessin superiors obligacions.

Parlem, a continuació, de l'aspecte social de l'actual moment. Suggerim a Santillán si en les actuals realitzacions la C. N. T. no aplicaria part del programa que ell exposa en el llibre *El organismo económico de la revolución.*

—Nosaltres — diu Santillán — no prejutgem l'esdevenidor amb els nostres actes actuals, ni considerem que ens hàgim de sotmetre a unes exigències de caràcter doctrinal o sistemàtic. La C. N. T. parteix d'una realitat indefugible; és aquesta: el moviment feixista impulsat pel militarisme, en fracassar, ens deixa una organització econòmica rompuda, inservible. Naturalment que això no és un resultat immediat del fracàs militarista, sinó que aquest fracàs econòmic s'anava gestant anys ha. El fracàs del moviment no ha fet més que precipitar-ho. Llavors, davant d'aquesta realitat, cal declarar, naturalment, que l'antiga organització capitalista ha fracassat i que convé impulsar-ne, vigoritzar-ne una de nova. Quina? De moment el proletariat, obrant com un factor històric de l'instant revolucionari, va procedir a incautar-se d'empreses, transports, tallers, etc. El Consell d'Economia, creat a iniciatives de totes les forces antifeixistes, recull aquest estat de fet i procura encarrilar-lo per camins d'efectivitat. No cal, em sembla, ficar-nos amb teories i sistemes. A Catalunya el llevat revolucionari, la força cohesionada més important, el pensament, diríem, àrbitre de la situació, era el sindicalisme, enquadrat dintre de la C. N. T. Es natural que l'organisme sorgit de la revolució, el Consell Econòmic, tingui una estructura adaptada a la realitat revolucionària. Fixeu-vos bé, tanmateix, que parlo amb termes d'un absolut realisme. La C. N. T., en aquest moment, vol tenir en compte, absolutament, les possibilitats que li ofereix l'hora actual. Estem en moments de guerra, d'una guerra implacable, i l'organisme econòmic que hem creat serveix, abans que res, els fins de la guerra. Després vindran els temps de pau, els temps de la creació fecunda. Aquest organisme de guerra serà reorganitzat, adaptat, a les necessitats d'aquell moment. Sorgiran nous anhels, noves vibracions; el Consell d'Economia deurà buscar noves fórmules de riquesa. Catalunya és un país mancat de primeres matèries; no té productes propis per a l'exportació. Caldrà, doncs, trobar els mitjans necessaris perquè la nostra indústria treballi suprimint aquest pes enorme que és la importació de matèries primeres. Heus ací la gran obra que cal fer per Catalunya, i que farem, si ens deixen en pau: aliar el treball i la tècnica, cridar tots els elements productors perquè col·laborin en aquesta transformació econòmica que propugnem, multiplicar la riquesa de Catalunya. Del ritme prodigiós de creació en sortirà, contínuament, una necessitat ininterrompuda d'equilibrar factors diversos, de crear un pla. Sóc — em diu Santillán canviant de to — francament optimista perquè crec en la virtut de la solidaritat i del treball.

—La Generalitat i el Consell Econòmic — em diu el meu interlocutor, contestant una pregunta—mantindran les relacions normals que imposa la realitat. Tothom sap quines són les nostres idees sobre l'Estat i no les hem de canviar. Si nosaltres trobem en la Generalitat un desig de convivència i col·laboració, cap raó no aconsellava no acceptar-lo. Creiem, però, que les dificultats no sorgiran per aquest cantó. Com a organisme estatal, la Generalitat no té independència financera. Seria llastimós que el pes de l'Estat central aixafés l'experiència que anem a començar. L'Estat central, amb la cobertura or, el Banc nacional, les relacions exteriors, podria provocar una ensulsiada.

—Quin rol tindrà el sistema bancari en la nova economia?

—Fins ara el sistema bancari servia per satisfer els interessos més egoistes del capitalisme. La Banca, amb la seva organització portentosa, exercia una veritable dictadura oculta. Protegia els uns, ofegava els altres. De vegades una indústria necessària plegava per manca de capitals i s'inflava, al costat d'això, un afer purament borsari. La Banca, el crèdit, estaran, en endavant, al servei del treball i la tècnica.

«Ja podeu veure — ens va dient Santillán, mentre caminem pel passadís lateral de Capitania — que a Catalunya es comença una experiència d'unes possibilitats interiors enormes i d'un abast mundial inimaginable. A Rússia la transformació econòmica ha tingut un caràcter exclusivista, marcadament partidista. El partit comunista ha imposat la seva voluntat i ha exigit l'aplicació de les seves consignes. Ací nosaltres volem suggerir, presentem les nostres solucions, indiquem els camins a seguir. Tant de bo que totes les forces obreres, les organitzacions sindicals i els partits polítics estiguin animats de la nostra mateixa bona voluntat. Crec possible, i no cal dir que la considero necessària, la col·laboració i la compenetració de tots. Això sí: exigim absoluta lleialtat. Ara mateix no podem amagar la contrarietat que ens produeixen unes declaracions fetes per un diputat comunista a Madrid. La C. N. T. sap, jo els conec d'un a un, quin ha estat l'heroic comportament dels nostres militants. Regatejar-nos mèrits ho considerem deslleial; difamar-nos, intolerable. Nosaltres coneixíem, des de feia vuit dies, quines eren les intencions dels militars i, per això, acudírem a la Generalitat per tal que ens oferís els mitjans d'armar-nos. Haguérem de sortir al carrer, però, amb quatre escopetes i pistoles, l'impuls dels nostres homes féu el miracle. Si haguéssim estat ben armats, a Barcelona no hi hauria hagut ni un mort, perquè els militars ni tan sols haurien sortit de la caserna.

Som davant la porta de sortida. Entra Miravitlles i altres membres del Comitè de Guerra de les Milícies, amb uns mapes i uns plans enormes. Ens acomiadem i donem les gràcies a Santillán per la mitja hora, llarga, que ens ha volgut dedicar.

FERMÍ VERGES

L'ASSEMBLEA DE BRUSEL·LES

Per la pau mundial

El dia 9 d'agost, a Saint-Cloud, tenia lloc una assemblea general pacifista que, davant una gentada inmensa, reunia noms tan diversos com lord Robert Cecil i Pierre Cot, Léon Jouhaux i l'arquebisbe de York, sense oblidar el famós autor de *La Gran Illusió,* Norman Angell.

Aquell dia feia vint-i-dos anys que en les parets de tot França eren enganxats els cartells ordenant la mobilització general.

Del 3 al 6 del mes vinent, tindrà lloc a Brusselles una Assemblea mundial de la Pau, que reunirà homes de totes les nacions, tendències i professions amb l'objectiu únic, per damunt de totes les diferències, de convertir la pau en més forta que la guerra.

Cridant els escriptors a col·laborar-hi, Pierre Paraf ha escrit a *Les Nouvelles littéraires*:

«Allò que els caps religiosos afirmen en nom de llur fe; allò que els caps polítics o sindicalistes afirmen en nom de llur partit, de llur classe obrera o pagesa, que representen; els ex-combatents en nom de llurs records; les dones en nom de llur cor d'amant i de mare, els escriptors han de testimoniar-ho en nom del que fou i és llur raó de viure i d'escriure: crear, per damunt de les forces de destrucció i malgrat elles, salvaguardar i desenrotllar el que subsisteix de cultura en el món, estendre en el plà internacional les regles de moralitat elemental que s'ha arribat a fer respectar a l'interior de les fronteres (1), curar d'aquesta por mútua els pobles preocupats per la idea d'una guerra que els fan creure que és inevitable.»

(1) Hi ha excepcions; prou dolorosament ho sabem. — N. de la R.

Resum de política internacional

LA REFORMA DE LA SOCIETAT DE LES NACIONS

Han començat a arribar al secretari general de la S. de les N., Avenol, les primeres proposicions dels governs referents a la reforma de l'organisme, la qual haurà d'ésser estudiada en la pròxima convocatòria de l'Assemblea.

França ha confirmat les idees expressades per Blum i Delbos en el Consell de ministres, les quals es basen en una major pre-

Pilsudski saludant el sarcòfag del rei Joan Sobieski, davant el qual fou enterrat. Al fons i al mig, el president de la República Polonesa, Moscicki

cisió d'interpretació dels articles del Covenant, sense alterar-ne llur sentit, i, a més, en l'afirmació del principi de la seguretat col·lectiva, però sense el seu funcionament en pactes regionals.

Es remarcable la proposició austríaca, tant pel seu contingut — que, d'altra banda, és la repetició de tesis sostingudes ja abans de la creació de la S. de les N. — com per la font d'on pervé. Es tracta, en efecte, de l'aplicació de principis ultrademocràtics, proposada per un govern reaccionari. Segons aquesta proposició, els representants dels països a Ginebra no haurien d'ésser nomenats pels govern, sinó per elecció popular.

Encara que aquesta proposició pugui ésser una maniobra els fins de la qual, per ara, no es poden suposar, no hi haurà cap pacifista ni cap demòcrata que no estigui d'acord amb Schuschnigg. Amb l'elecció dels delegats per sufragi, la fesomia de la S. de les N. canviaria radicalment i potser es posaria fi a aquelles influències que entrebanquen la seva acció. A més, així quedarien millor aplicats els principis d'autodecisió dels pobles i de llur sobirania.

LES RELACIONS FRANCO-POLONESES

El cap de l'estat major francès, general Gamelin, ha fet una visita a Varsòvia que ha estat motiu de molts comentaris, ja que, aquests darrers temps, l'actitud de Polònia envers França no era massa clara i es contradeia amb el tractat d'aliança existent entre els dos països.

La política polonesa, després d'haver seguit una línia de conducta antigermànica, s'orientà després cap a entrar en relacions, aparentment amistoses i realment servils, amb el govern del Tercer Reich, el més agressivament nacionalista i programàticament antipolonès de tots els que hi ha hagut a Berlín des de fa molts anys. Però la política polonesa és dirigida per un grup de militars que no es regeixen pas per la lògica.

El govern francès ha hagut de reclamar diverses vegades el polonès a un major respecte dels compromisos assumits. Tant Barthou com Laval hagueren de fer alguns viatges a Varsòvia, però Pilsudski ja estava pràcticament retirat i la colla dels coronels era qui en realitat manava. Els esforços dels dos ministres i de l'ambaixador Laroche no aconseguiren gaire gran cosa. El coronel Beck seguí al costat de la Wilhelmstrasse, la política de la qual sostingué en tots els afers internacionals.

Però els temps i els esdeveniments sovint s'imposen a la voluntat dels homes, i l'actitud de Polònia, si no ha canviat radicalment, ha sofert modificacions. Les atzagaiades del president del Senat de Danzig és el que més hi ha contribuït.

Des d'un quant temps, el cap efectiu del govern polonès, per bé que no en tingui la consagració oficial, és el general Rydz Smigly, home d'un passat de lluita per la independència i la unificació del seu país, i d'idees democràtiques i socialistes. Es cosa no gaire rara en els nostres temps el canvi d'extremista d'esquerra en extremista de dreta, i era de témer que Rydz Smigly, veient-se en tan alt lloc del govern, sofrís una evolució semblant. Però, en comptes d'això, Rydz Smigly ha parlat diverses vegades d'una reforma de la Constitució en sentit més democràtic.

A Polònia existeix el fet curiós que dretes i esquerres tenen el mateix objectiu polític; el que les separa és el programa econòmic. Unes i altres demanen que es torni al règim parlamentari i es segueixi una política antialemanya. El general Rydz Smigly ha desvetllat esperances en ambdós sectors polítics i aviat veurem si són justificades. Sigui com sigui, el poble polonès ja en té prou de la dictadura militar i, si el general volgués reforçar-la, és probable que hi hagi lluites acarnissades.

Sembla també que Rydz Smigly vol donar a la política exterior la primitiva orientació, és a dir, revalorar el tractat d'aliança, militar i política, amb França. El viatge del general Gamelin a Polònia i l'acollida que hi ha tingut són un fet demostratiu; però perquè tingui tota l'eficàcia caldria canviar de ministre d'Afers estrangers i posar en comptes del coronel Beck un diplomàtic de carrera que conegui la seva professió.

ELS ACORDS ANGLO-EGIPCIS

Per fi, s'han estipulat uns acords entre el govern de Londres i el del Caire que són el coronament de la lluita que durant quinze anys Egipte ha sostingut per la seva independència.

El punt més espinós era el de les capitulacions, les quals eren tingudes pels egipcis com una humiliació. Però abolir-les no depèn solament de la Gran Bretanya, sinó d'altres Estats, que segurament no s'hi oposaran.

Les capitulacions concedien drets de privilegi als estrangers, com exempció o reducció de drets duaners i d'impostos; no estar sotmesos als tribunals egipcis, sinó a un de mixt, compost d'europeus, etc.

Els intel·lectuals egipcis han batallat molt de temps perquè s'acabés aquesta situació d'inferioritat, i Anglaterra ha vacil·lat molt abans d'accedir a aquest desig justificadíssim. Finalment, l'ha satisfet, però a condició que altres nacions — França i Itàlia són les majorment interessades — hi vinguin bé.

El govern del Caire es proposa sol·licitar, d'aquesta feta, l'ingrés a la S. de les N. Esperem que no serà per a constituir-se en un satèl·lit més dels anglesos.

—Voleu conèixer l'esdevenidor del vostre futur?

—No; més m'estimaria conèixer el passat del meu present.

(*Ceske Slovo,* Praga)

—Quan vas anar a París, vas tenir dificultats amb el francès que parlaves?

—Jo, no; els francesos són els qui en van tenir.

(*Der Lustige Sachse,* Leipzig)

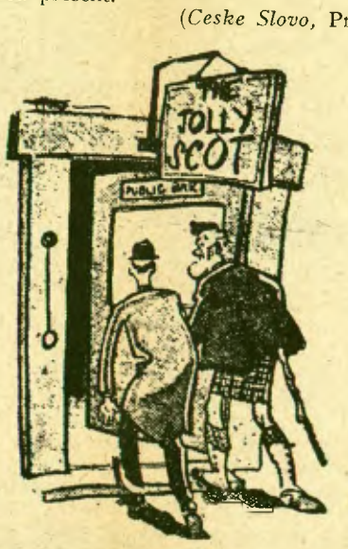

HISTORIETA ESCOCESA

—Ja fa trenta anys que no havíem fet una copa plegats! Te'n recordes?

—Ja ho crec que me'n recordo, si vaig pagar jo l'última vegada!

(*Everybody's,* Londres)

—No, no tinc passaport, però tinc una carta de la meva dona autoritzant-me a viatjar.

(*Evening News*)

—Saps, l'alcohol és una metzina lenta.

—Oh! no tinc cap pressa!

(*The Passing Show,* Londres)